

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Resultatrapport for finansforetak

2018

Dato:
14.02.2019

Innhold

INNHold	3
1 HOVEDINNTRYKK	4
2 MAKROØKONOMISK BAKGRUNN	6
3 NORSKE OG NORDISKE FINANSKONSERN	8
3.1 NORSKE FINANSKONSERN	8
3.2 NORDISKE FINANSKONSERN	10
4 BANKER, KREDITTFORETAK OG FINANSIERINGSFORETAK	12
4.1 BANKER OG KREDITTFORETAK	12
4.2 FINANSIERINGSFORETAK	21
4.3 FORBRUKSLÅN I BANKER OG FINANSIERINGSFORETAK	23
5 FORSIKRING OG PENSJON	25
5.1 LIVSFORSIKRINGSFORETAK	25
5.2 PENSJONSKASSER	29
5.3 SKADEFORSIKRINGSFORETAK	33
6 RESULTAT OG BALANSE FOR HVER BRANSJE	37
7 TABELLER FOR GRUPPER	43
BANKER	43
PENSJONSKASSER	46

Redaksjonen ble avsluttet 14. februar 2019. Alle tall er foreløpige, og det tas forbehold om endringer.¹
Kilde for alle tall er Finanstilsynet, så fremt annet ikke er angitt.

¹Tabell 5.4 og 7.8 er rettet den 22. august 2019.

1 Hovedinntrykk

Norske banker oppnådde et resultat før skatt på 1,3 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital i 2018, en forbedring fra 1,2 prosent ett år tidligere. Resultatforbedringen førte til en økning i egenkapitalavkastningen fra 11,4 til 11,5 prosent.

Økt pengemarkedsrente reduserte bankenes utlånsmarginer i 2018. Økt utlånsvolum og noe høyere innskuddsmarginer bidro likevel til at bankenes netto renteinntekter var betydelig høyere enn året før. Andre inntekter var lavere enn i 2017, i stor grad som følge av lavere positive verdiendringer på finansielle instrumenter. Økte verdier på bankenes eierinteresser i Vipps, BankAxept og BankID, etter fusjonsavtalen i andre kvartal, bidro positivt til resultatet. Lav kostnadsvekst førte til at det samlede kostnad/inntektsforholdet sank med i underkant av 2 prosentpoeng, til 45,9 prosent. Bankenes samlede tap på utlån ble halvert sammenlignet med ett år tidligere og tilsvarte 0,08 prosent av utlånsvolumet.

Bankene økte sine samlede utlån til kunder med 6,6 prosent siste år, inkludert utlån som er overført til OMF-foretak. Høyest utlånsvekst hadde gruppen av mindre banker, med en vekst på 9,4 prosent. Veksten i utlån til personkunder har avtatt svakt de siste 5 kvartalene. Ved utgangen av 2018 var veksten i utlån til personkunder for samtlige banker i Norge, inkludert filialer av utenlandske banker, på 6,2 prosent. Norske banker hadde en vekst på 6,0 prosent, mens de utenlandske filialene hadde en vekst på 7,1 prosent. Veksten i utlån til innenlandske bedriftskunder fra samtlige banker var 5,7 prosent. For de norske bankene økte utlånsveksten gjennom 2018, til en vekst ved utgangen av året på 8,1 prosent. For utenlandske bankers filialer avtok utlånsveksten til bedriftskunder gjennom året, til en vekst på 1,8 prosent ved utgangen av 2018. Omfanget av misligholdte lån i norske banker² var noe lavere enn ett år tidligere, og utgjorde 0,8 prosent av utlån til kunder.

Bankenes innskudd fra kunder økte med 1,6 prosent siste år. Innskuddsdekningen, inkludert utlån ført i deleide OMF-foretak, gikk dermed ned med 3 prosentpoeng, til 60,2 prosent. Mer enn halvparten av bankenes markedsfinansiering er fra utlandet, og en betydelig andel av dette er finansiering under 3 måneder.

Veksten i forbrukslån har avtatt noe de siste kvartalene, men er fremdeles betydelig høyere enn for andre typer lån. Ved utgangen av 2018 var 12-månedersveksten til norske kunder 10,0 prosent. Veksten i bokførte utlån påvirkes av salg av problemporteføljer til inkassoforetak. Foretakene samlet viser fremdeles høy lønnsomhet, men økte tap har redusert resultatet sammenlignet med i 2017.

Livsforsikringsforetakenes resultat før skatt utgjorde 0,6 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) i 2018, noe som er uendret fra 2017. Lavere avkastning på aksjer bidro til at det verdijusterte resultatet ble redusert fra 1,7 til -0,4 prosent av GFK og at den verdijusterte avkastningen, som også inkluderer urealiserte verdiendringer, ble redusert fra 6,2 prosent til 2,0 prosent. Bokført avkastning i kollektivporteføljen var 3,6 prosent, noe som er ett prosentpoeng lavere enn i 2017.

² 90-dagers

Sammensetningen av investeringene i kollektivporteføljen har endret seg forholdsvis lite det siste året. Aksjeandelen var 16 prosent ved utgangen av 2018, ned fra 17 prosent i 2017. Det er imidlertid store variasjoner i foretakenes aksjeandel. Utlån og fordringer til amortisert kost økte med to prosentpoeng og utgjorde 37 prosent av kollektivporteføljen. Denne porteføljen inkluderer bl.a. boliglån.

Markedsandelene i det norske livsforsikringsmarkedet har vært relativt stabile de siste årene. De tre største aktørene, KLP, DNB Livsforsikring og Storebrand Livsforsikring har i underkant av 80 prosent markedsandel. Nær all nytegnning av pensjonsordninger i privat sektor er innskuddspensjon, og det har de siste årene vært en betydelig omdanning fra ytelsespensjon til innskuddspensjon og tilhørende utstedelse av fripoliser.

Pensjonskassene hadde et resultat før skatt på 0,8 prosent av GFK i 2018, ned fra 1,4 prosent i 2017. Nedgangen i aksjemarkedene bidro til betydelige urealiserte tap og svakere investeringsinntekter. Bokført avkastning i pensjonskassene var 3,9 prosent, mot 5,4 prosent i 2017. Den verdijusterte avkastningen var -0,1 prosent, ned fra 7,7 prosent i 2017. Pensjonskassene, og da særlig de private, har over tid hatt en høyere aksjeandel enn livsforsikringsforetakene. Dette har resultert i høyere verdijustert avkastning i perioder der aksjemarkedene har utviklet seg positivt og lavere avkastning når aksjemarkedene har falt, slik tilfellet var i 2018.

Pensjonskassene har i underkant av 20 prosent av forvaltningskapitalen i livsforsikringsforetakene og pensjonskassene sett under ett. Private pensjonskasser har redusert sin andel av pensjonskassemarkedet de siste årene bl.a. som følge av at en rekke ytelsesordninger i private pensjonskasser har blitt lukket for nye medlemmer samtidig som arbeidsgiverforetakene har utstedt fripoliser og opprettet innskuddsordninger for yngre ansatte og nyansatte i et livsforsikringsforetak. I 2018 var det kun mindre endringer i markedsandelene for pensjonskassene.

Skadeforsikringsforetakene (utenom egenforsikringsforetak) hadde et resultat før skatt på 5,3 mrd. kroner i 2018. Det utgjorde 11,8 prosent av premieinntektene, noe som er en nedgang på 8,1 prosentpoeng fra 2017. Nedgangen skyldes i første rekke svakere finansinntekter bl.a. som følge av fall i aksjemarkedene. I tillegg bidro betydelige værrelaterte erstatningskostnader til resultatnedgangen.

Lønnsomheten i skadeforsikringsforetakene var samlet sett noe svakere i 2018 enn i 2017. Høyere erstatningskostnader ga en økning i den samlede kostnads- og skadeprosenten (combined ratio) på 1,2 prosentpoeng til 90,9 prosent.

Også i skadeforsikringsmarkedet var det mindre endringer i markedsandelene i 2018. De fire største skadeforsikringsforetakene Gjensidige Forsikring ASA, If Skadeforsikring, Tryg Forsikring og Sparebank 1 Skadeforsikring AS hadde en markedsandel på 58 prosent ved utgangen av 2018. I motsetning til i pensjonsmarkedet har utenlandske aktører en betydelig markedsandel, som utgjorde 34 prosent.

2 Makroøkonomisk bakgrunn

Norsk økonomi

BNP Fastlands-Norge økte med 2,2 prosent fra 2017 til 2018, mens samlet BNP vokste med 1,4 prosent. Veksten i fastlandsøkonomien tok seg opp i fjerde kvartal 2018, se tabell 2.1. Etter nedgang i begynnelsen av 2018 var det jevn økning i industriproduksjonen gjennom fjorårets tre siste kvartaler. Aktiviteten i petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart falt gjennom 2018, noe som førte til lavere vekst i samlet BNP. På etterspørselssiden bidro petroleumsinvesteringene og privat konsum til høyere vekst i fjerde kvartal, mens bruttoinvesteringene i Fastlands-Norge trakk ned. Det var samtidig en svak oppgang i husholdningenes investeringer i bolig etter fall i første halvår. Arbeidsledigheten målt ved arbeidskraftundersøkelsen (AKU) avtok i fjerde kvartal 2018, mens sysselsettingen økte.

Veksten i samlet kreditt (K3) avtok gjennom 2018. Dette skyldes hovedsakelig nedgang i kreditt fra utlandet, men også innenlandsk kreditt (K2) økte langsommere. Det var særlig veksten i kreditt til foretakene som bremsset opp i 2018, men det har vært noe nedgang også i kredittveksten til husholdningene. Utviklingen må ses på bakgrunn av betydelig svakere vekst i næringsinvesteringene og fall i boliginvesteringene i 2018. Etter markant stigning i første halvår flatet boligprisveksten ut i løpet av høsten. I de siste to månedene har imidlertid prisveksten økt noe, og ved utgangen av januar 2019 var prisene 3,6 prosent høyere enn i samme periode i 2018. Det er fortsatt betydelige regionale forskjeller, og Oslo hadde i januar den høyeste prisveksten på 12-månedersbasis.

Tabell 2.1: Nøkkeltall norsk økonomi, prosentvis vekst

	4. kv. 17	1. kv. 18	2. kv. 18	3. kv. 18	4. kv. 18	Januar 2019
BNP	0,3	0,3	0,5	0,6	0,5	
BNP Fastlands-Norge	0,8	0,5	0,7	0,4	0,9	
Boligpris	-1,1	-2,2	1,5	2,7	2,8	3,6
K3	3,4	3,0	2,2	1,8		
K3 utenlandsgjeld	-8,3	-9,8	-11,5	-12,4		
K2	6,4	6,3	5,9	5,5	5,4	
K2 husholdninger	6,4	5,9	5,8	5,8	5,5	
K2 ikke-finansielle foretak	6,7	7,5	6,3	5,1	5,1	
Arbeidsledighet (AKU)	4,1	3,9	3,8	4,0	3,8	

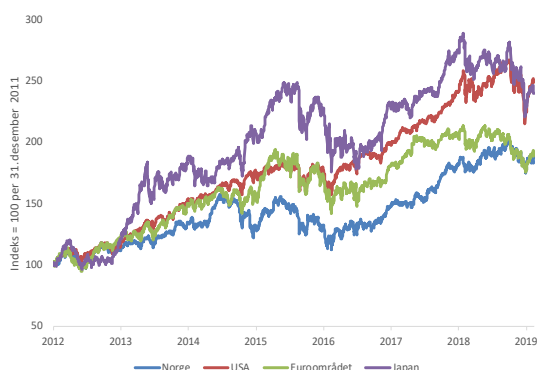
Vekstratene for BNP (vekst fra foregående kvartal), og nivået på arbeidsledigheten, er sesongjusterte kvartalstall. De øvrige tallene er tolv månedersvekst ved utgangen av perioden. Kilder: Statistisk sentralbyrå, Eiendom Norge, Eiendomsverdi og Finn.no

Aksje- og rentemarkeder

Det var nedgang i aksjemarkedene både internasjonalt og i Norge i 2018, se figur 2.1 og tabell 2.2. Forventninger om renteøkninger fra den amerikanske sentralbanken, svake tall for den økonomiske utviklingen i Europa og opptrapping av handelskonflikten mellom USA og Kina bidro til markedsuro i oktober. Mot slutten av året økte uroen og aksjemarkedene falt markant i fjerde kvartal. Hittil i 2019 har markedsuroen avtatt, og aksjemarkedene har steget.

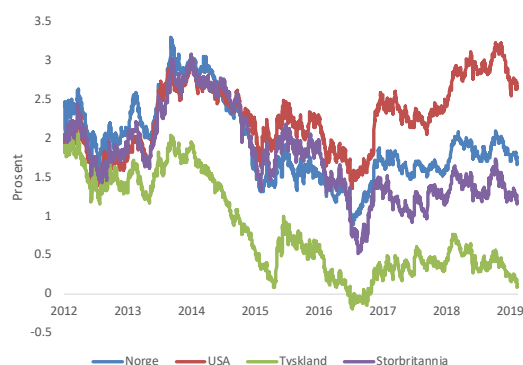
Den amerikanske sentralbankens rentehevinger og nedbygging av obligasjonsbeholdninger bidro sammen med høyere inflasjon og forventninger om ytterligere rentehevinger til at de lange rentene økte noe i USA i 2018. Tegn til oppbremsing i tysk økonomi og signaler fra den europeiske sentralbanken om at en heving av styringsrenten ligger et stykke fram i tid, bidro til nedgangen i de tyske lange statsrentene i 2018. Etter årsskiftet har de lange statsrentene gått ned i både USA og Tyskland, se figur 2.2 og tabell 2.2. De norske 10-årige statsrentene har i store trekk fulgt utviklingen i de amerikanske lange statsrentene gjennom 2018 og inn i 2019.

Figur 2.1: Aksjeindekser (MSCI) utvalgte land

Kilde: Thomson Reuters

Figur 2.2: Rente på 10-årige statsobligasjoner

Kilde: Thomson Reuters

Den norske kronen svekket seg både mot dollar og euro i 2018, se figur 2.3. Kronesvekkelsen kan trolig ses i sammenheng med den svake oljeprisutviklingen. I samme periode styrket likevel kronen seg moderat mot den importvektede indeksen, se tabell 2.2. Styrkingen må ses i sammenheng med svakere valuta i blant annet Sverige, Polen, Tyrkia og Russland. Hittil i 2019 har den norske kronen styrket seg, særlig mot euro.

Figur 2.3: Valutakursutvikling

Kilde: Thomson Reuters

Tabell 2.2: Verdipapir-, rente- og valutamarkedet

	Nivå	Endring i prosent (aksjer og valuta) og basispunkter (renter)		
		11.02.19	4.kv.18	Hittil 2019
Aksjemarkeder	Norge	-12.8	-2.2	3.6
	USA	-13.7	-4.5	8.6
	Euroområdet	-11.8	-11.5	5.9
	Japan	-17.1	-14.9	3.1
	Verden	-13.0	-6.9	7.7
Statsrenter 10 år	Norge	1.69	-15	14
	USA	2.66	-37	28
	Tyskland	0.17	-23	-18
Pengemarkedsrenter 3 mnd	Norge	1.26	17	46
	USA	2.69	41	111
	Euroområdet	-0.31	1	2
	2 år	1.56	-2	41
Sw aprenter Norge	5 år	1.78	-18	26
	10 år	2.03	-19	17
Valutakurser	NOK/USD	8.68	6.3	5.9
	NOK/EUR	9.82	5.1	1.1
	NOK/importv. indeks	107.83	5.5	-0.1

Kilde: Thomson Reuters

3 Norske og nordiske finanskonsern

Dette kapitlet baserer seg på offentlige tall slik disse fremkommer i finanskonsernernes egne regnskapsrapporter.

3.1 Norske finanskonsern

De største norske finanskonsernene er aktører innenfor de fleste delene av finanssektoren. Av disse er det ett finanskonsern, DNB ASA, som er bankdominert. DNB ASA er det største norske finanskonsernet med en forvaltningskapital på 2 635 mrd. kroner ved utgangen av 2018. Blant de forsikringsdominerte konsernene er KLP-konsernet størst, med en forvaltningskapital på 676 mrd. kroner per 31. desember 2018.

Tabell 3.1 Resultat før skatt (prosent av GFK) og egenkapitalavkastning (prosent) for norske finanskonsern

	2018			2017		
	Mill. kr.	% av GFK	EK-avkastn.(%)	Mill. kr.	% av GFK	EK-avkastn.(%)
DNB ASA	28 979	1,1	11,7	26 858	1,0	10,8
Storebrand ASA	2 799	0,5	13,7	2 404	0,4	11,0
Sparebank 1 Gruppen AS	1 385	1,9	18,6	2 210	3,3	22,7
KLP	2 840	0,4	8,6	2 474	0,4	4,6
Gjensidige Forsikring ASA	4 265	2,8	17,3	5 217	3,7	21,3

DNB ASA rapporterte et sterkere resultat og en høyere egenkapitalavkastning i 2018 enn året før, se tabell 3.1. Bedringen skyldes bl.a. økte netto renteinntekter, påvirket av volumvekst i privat- og SMB-markedet. Gevinst fra fusjonen mellom BankID, BankAxept og Vipps bidro også positivt. DNB ASA hadde også netto tilbakeføringer av tidligere utlånstap i 2018, i hovedsak på engasjementer mot kunder innenfor olje- og offshore-næringen.

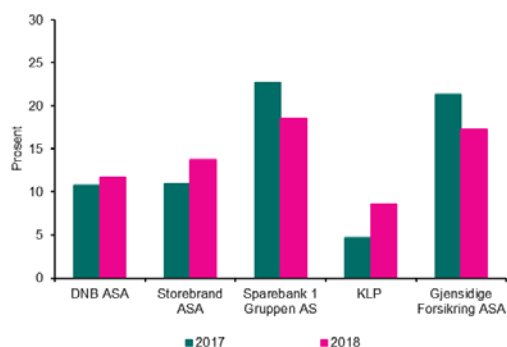
Storebrand ASA rapporterte en økning i resultat før skatt og høyere egenkapitalavkastning i 2018, sammenlignet med 2017. Konsernet forbedret resultatene innen segmentene garantert pensjon og forsikring. Resultatene innen segmentet sparing ble noe redusert i 2018, bl.a. som følge av oppkjøpet av Skagen-fondene i 2017.

KLP hadde uendret resultat før skatt i prosent av GFK, men noe høyere egenkapitalavkastning sammenlignet med 2017. Både aksjer og omløpsobligasjoner ga negativ avkastning i 2018 og bidro til et lavere driftsresultat. KLP måtte derfor trekke på bufferkapitalen for å dekke opp for svingninger i avkastningen. For året ble kursreguleringsfondet redusert med 8,8 mrd. kroner til 33,4 mrd. kroner.

Gjensidige Forsikring ASA og Sparebank 1 Gruppen AS hadde et svakere resultat før skatt i 2018 enn året før. Det skyldes hovedsakelig svak avkastning på investeringene. Høye avviklingsgevinster i Gjensidiges skadeforsikringsvirksomhet bidro til at den forsikringsrelaterte driften var noe sterkere enn året før. Korrigert

for denne effekten var imidlertid forsikringsresultatet betydelig lavere. En kald vinter kombinert med en tørr sommer og en høst med store nedbørmengder ga en økning i værrelaterte skader, både i Gjensidige og Sparebank 1 Skadeforsikring. I Sparebank 1 Forsikring (livsforsikringsvirksomheten) ga økte forsikringstekniske avsetninger et svakere risiko- og administrasjonsresultat.

Figur 3.1: Egenkapitalavkastning for norske finanskonsern

Kilde: Delårsrapporter

Figur 3.2: Aksjekursutvikling for norske finanskonsern t.o.m. 08.02.19

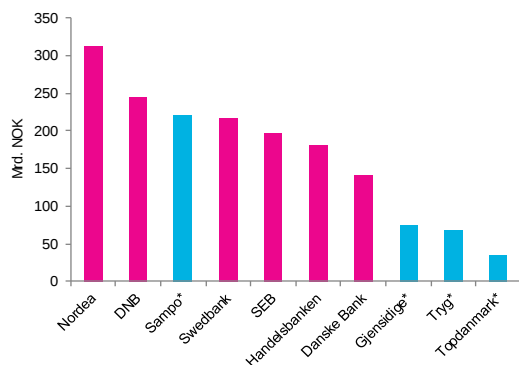
Kilde: Thomson Reuters Datastream

For alle de tre største børsnoterte finanskonsernene falt aksjekursene i 2018, men kursene har økt siden årsskiftet, se figur 3.2. Aksjekursen til DNB ASA falt med 9,2 prosent i 2018, men var 8. februar i år opp 12 prosent siden årsskiftet. Gjensidige Forsikring og Storebrand ASA hadde en nedgang i 2018 på henholdsvis 12,7 og 7,9 prosent. Aksjekursene var 8. februar opp henholdsvis 10,4 og 3,5 prosent i 2019.

3.2 Nordiske finanskonsern

Nordea er størst av de nordiske finanskonsernene målt etter både forvaltningskapital og markedsverdi. DNB er fjerde størst målt etter forvaltningskapital, og nest størst vurdert etter markedsverdi, se figur 3.3. Danske Banks markedsverdi er kraftig svekket det siste året etter avsløringene om russisk hvitvasking ved bankens filial i Estland.

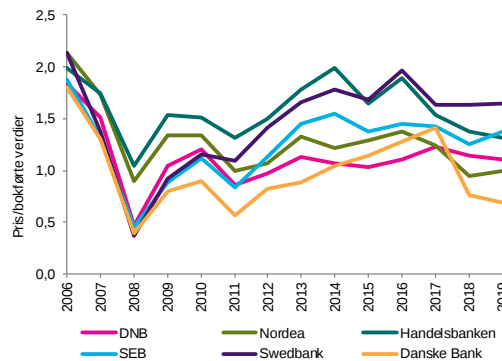
Figur 3.3: Markedsverdi nordiske finanskonsern

Kilde: J.P. Morgan, 5. februar 2019

*Sampo, Gjensidige, Tryg og Topdanmark er forsikringsdominert

Figur 3.4: Pris/bokført verdi

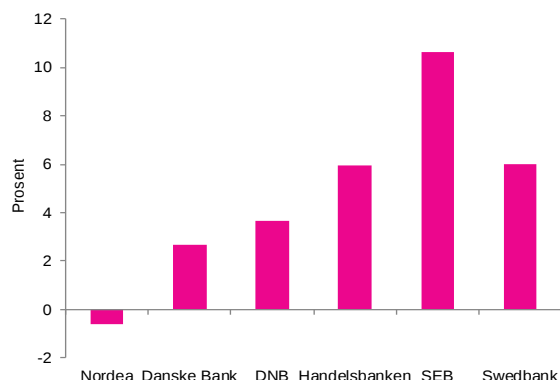

Kilde: J.P. Morgan, 5. februar 2019

Av de nordiske finanskonsernene er Swedbank høyest verdsatt målt ved aksjekurs i forhold til bokførte verdier (P/B), se figur 3.4. Danske Bank er lavest verdsatt av de nordiske finanskonsernene, etter en markert nedgang i 2018 og inn i 2019. Målt i forhold til løpende inntjening (P/E), hadde de svenske bankene høyest markedsverdi med en aksjekurs på om lag 11,5 ganger inntjeningen, mens DNB var verdsatt til 10,5 ganger inntjeningen. Lavest markedsverdi hadde Danske Bank med en aksjekurs på 7,1 ganger inntjeningen.

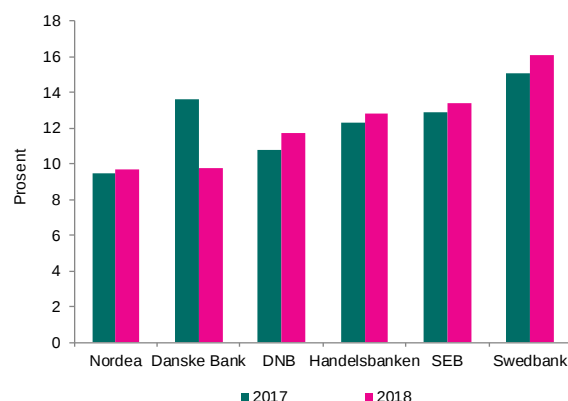
Utlånsveksten var høyest i de tre svenske bankene, se figur 3.5. SEB økte utlånene med i overkant av 10 prosent i 2018. Danske Bank hadde en markert nedgang i egenkapitalavkastningen sammenlignet med i 2018. Dette skyldtes blant annet at bruttoinntekter på 1,5 mrd. danske kroner knyttet til mistenkelige transaksjoner i bankens estiske filial i perioden 2007-2015, er donert til en stiftelse som skal bekjempe økonomisk kriminalitet i Danmark og Estland. De andre nordiske finanskonsernene hadde en økning i egenkapitalavkastningen sammenlignet med året før, se figur 3.6.

Figur 3.5: Utlånsvekst 12 måneder (lokal valuta)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 3.6: Egenkapitalavkastning

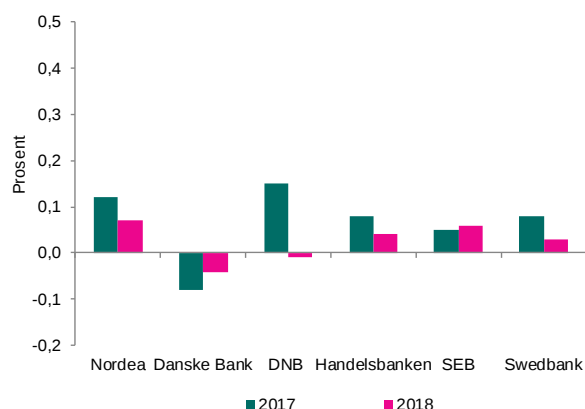

Kilde: Kvartalsrapporter

Danske Bank og DNB hadde netto tilbakeføringer av bokførte tap i 2018. For de andre nordiske finanskonsernene er utlånstapene fortsatt lave, se figur 3.7.

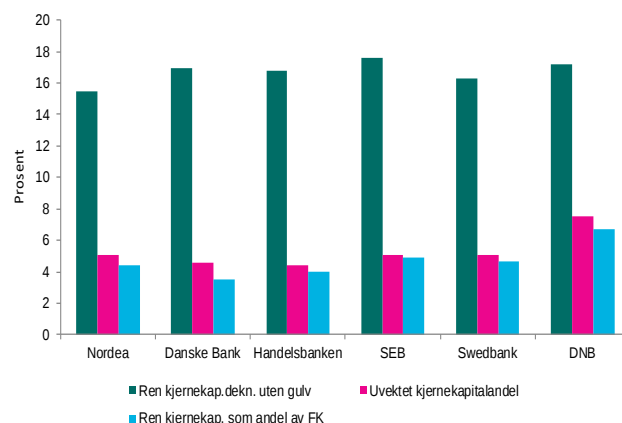
De største nordiske finanskonsernene benytter IRB-modeller for beregning av kapitalkrav. Med virkning fra utgangen av 2018 har Finansinspektionen i Sverige bestemt at risikogulvet for svenske boliglån skal inkluderes som et grunnleggende kapitalkrav i pilar 1 i stedet for å inngå i den totale kapitalvurderingen i pilar 2 som tidligere. Dette er hovedårsaken til at ren kjernekapitaldekning uten gulv er 2 til 8 prosentpoeng lavere enn ved utgangen av tredje kvartal i de svenske bankene. Ren kjernekapitaldekning uten gulv lå mellom 15,5 og 17,6 prosent i de største nordiske konsernene ved utgangen av 2018. SEB lå høyest med 17,6 prosent. DNB hadde høyest uvektet kjernekapitalandel med 7,5 prosent og høyest ren kjernekapital som andel av forvaltningskapitalen med 6,7 prosent, se figur 3.8.

Figur 3.7: Tap på utlån i prosent av utlån

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 3.8: Ren kjernekapitaldekning per 31.12.2018

Kilde: Kvartalsrapporter

4 Banker, kredittforetak og finansieringsforetak

4.1 Banker og kredittforetak

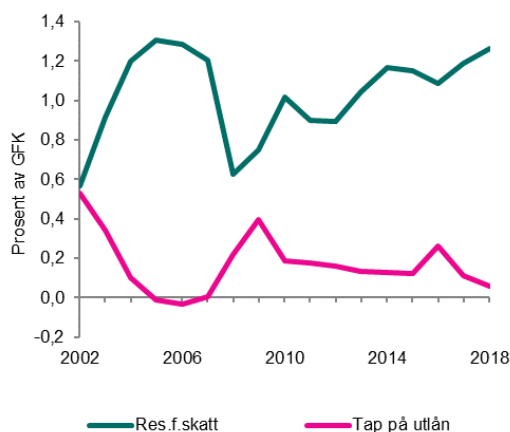
- Godt resultat for norske banker i 2018, etter økt nettorente og lavere utlånstap
- Bedret kostnad/inntektsforhold som følge av moderat kostnadsvekst
- Utlånsveksten til personkunder avtok svakt

Omtalen nedenfor tar for seg utviklingen i samtlige 127 norske banker. For banker som er finanskonsern benyttes regnskapstall for bankkonsern, for øvrige banker benyttes morbanktall. Vekstrater gjelder de siste 12 måneder, såfremt ikke annet er angitt. Bankene deles i tre grupper: de syv større bankene (DNB Bank og de seks store regionsparebankene, som utgjør 70 prosent av samlet forvaltningskapital i norske banker), mellomstore banker (26 banker med mer enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør 22 prosent av total forvaltningskapital) og mindre banker (94 banker med mindre enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør 8 prosent av total forvaltningskapital).

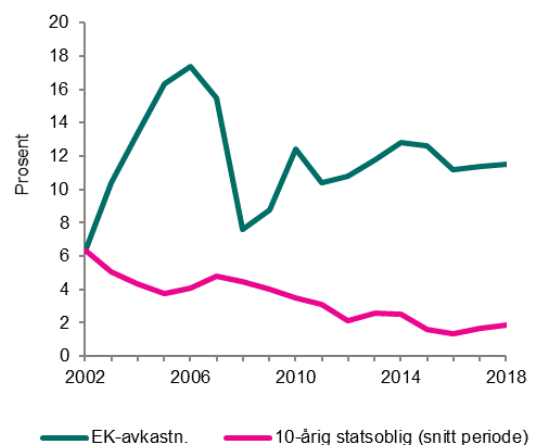
Resultat

Norske banker samlet fikk et resultat før skatt i 2018 som tilsvarte 1,3 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), en økning fra 1,2 prosent året før, se figur 4.1. Egenkapitalavkastningen økte fra 11,4 til 11,5 prosent, se figur 4.2 og tabell 4.1. De viktigste forklaringene til bedringen i resultat var økte netto renteinntekter og reduserte utlånstap. Driftskostnadene var noe høyere enn året før, sett i forhold til forvaltningskapitalen. Kostnad/inntektsforholdet sank likevel, fra 47,5 prosent til 45,9 prosent, som følge av betydelig vekst i driftsinntektene.

Figur 4.1: Tap på utlån og resultat før skatt

Figur 4.2: Egenkapitalavkastning og rente på 10-årige statsobl.

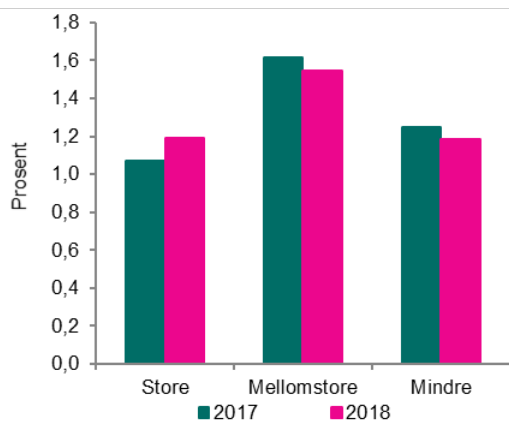
Kilde: Norges Bank (statsobligasjonsrente)

Tabell 4.1: Resultat for samtlige norske banker

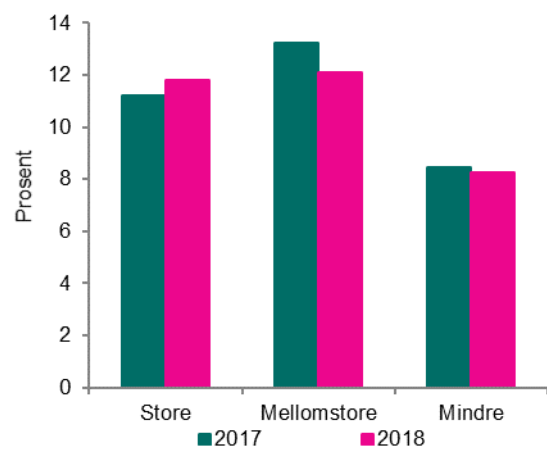
	2018		2017	
	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK
Netto renteinntekter	83 091	1,79	78 008	1,68
Andre inntekter	26 906	0,58	28 576	0,61
herav verdiendr. finansielle instrumenter	2 914	0,06	6 003	0,13
Driftskostnader	49 135	1,06	47 825	1,03
herav lønn og personalkostnader	25 187	0,54	24 599	0,53
Resultat før tap på utlån	60 862	1,31	58 759	1,26
 Bokførte tap på utlån	 2 661	 0,06	 5 191	 0,11
Gev/tap ikke-fin.ei /langsiktige verdip.	543	0,01	721	0,02
Resultat før skatt	58 743	1,26	54 289	1,17
 Skattekostnad	 11 768	 0,25	 11 439	 0,25
Resultat etter skatt	46 976	1,01	42 851	0,92
 Egenkapitalavkastning (%)	 11,5		 11,4	

Det var kun gruppen av de store bankene som oppnådde høyere resultat og egenkapitalavkastning enn ett år tidligere, se figur 4.4, mens gruppen av de mellomstore bankene viste størst resultatnedgang.

Figur 4.3: Resultat før skatt (prosent av GFK)

Figur 4.4: Egenkapitalavkastning

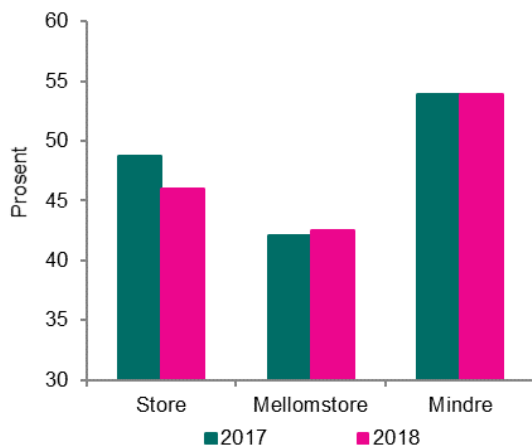

Stigende pengemarkedsrenter førte til noe lavere utlånsmargin i andre halvår 2018, særlig for utlån til personkunder. Mange banker økte rentene på boliglån i fjor høst, men som følge av seks ukers varslingsfrist til eksisterende kunder fikk bankene ikke full effekt av denne rentehevingen i sine fjerdekvartalsresultater. Netto renteinntekter i forhold til GFK økte noe sammenlignet med året før, i hovedsak som følge av volumvekst og bedret innskuddsmargin. Gruppen av mellomstore banker hadde en marginal nedgang i nettorenten (i forhold til GFK), påvirket av lavere vekst i forbrukslån enn ett år tidligere.

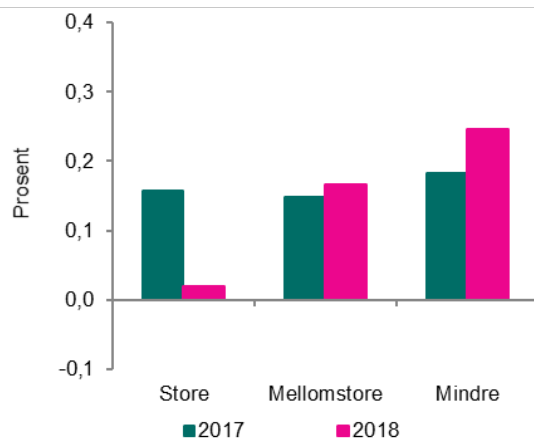
Andre inntekter var noe lavere enn i 2017, i hovedsak som følge av lavere positive verdiendringer på finansielle instrumenter. Fusjonen av Vipps, BankAxept og BankID førte til betydelige urealiserte gevinster på bankenes eierinteresser i disse foretakene. Bankenes netto provisjonsinntekter økte med 5 prosent siste år, med særlig gunstig utvikling for de større bankene. Driftskostnadene økte svakt, sett i forhold til GFK. Sterk inntektsvekst

for gruppen av de største bankene førte til en reduksjon i gruppens samlede kostnad/inntektsforhold på nær 3 prosentpoeng, til 46,0 prosent. For gruppene av mellomstore og mindre banker var det kun mindre endringer i kostnadsnivået, se figur 4.5.

Figur 4.5: Kostnad-/inntektsforhold

Figur 4.6: Utlånstap i prosent av utlån

Bankenes samlede tap på utlån tilsvarte 0,08 prosent av utlånsmassen i 2018, noe som var en halvering fra året før. Nedgangen forklares av en sterk reduksjon i tap for gruppen av de store bankene, se figur 4.6. Hovedårsaken til dette var betydelige tilbakeføringer av tap fra engasjementer mot olje- og offshorenæringen. Økningen i tapsnivå for gruppen av de mindre bankene forklares særlig av utviklingen i mindre, til dels nystartede, forbrukslånsbanker, som har høy vekst og høye utlånstap.

Balanse

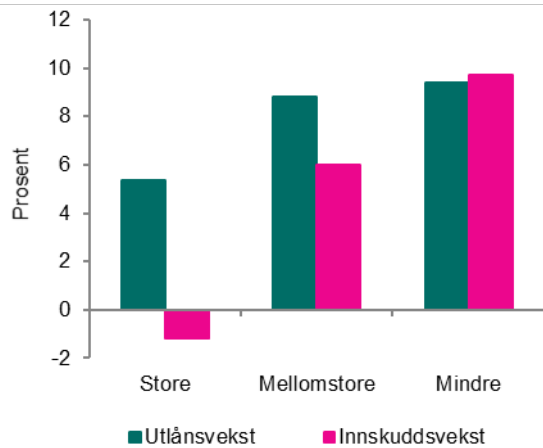
Veksttakten i bankenes utlån til kunder økte gjennom andre halvår, til en 12-måneders vekst på 6,6 prosent i 2018 (hensyntatt utlån som er overført til gruppeeide OMF-foretak), se tabell 4.2.

Tabell 4.2: Balanseposter for samtlige norske banker

	31.12.2018		31.12.2017		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	4 609,8		4 492,3		2,6
Brutto utlån til kunder	3 529,7		3 306,8		6,7
... Inkl. utlån i gruppeeide OMF-foretak	3 815,8		3 579,4		6,6
Tapsnedskrivninger på utlån	-24,8	-0,7	-24,8	-0,8	0,0
herav Steg 1	-3,0	-0,1	0,0	0,0	
herav Steg 2/Gruppenedskrivninger	-5,2	-0,1	-10,0	-0,3	
herav Steg 3/Individuelle nedskrivninger	-16,6	-0,5	-14,8	-0,4	
Brutto misligholdte utlån, 90 dager	27,0	0,8	29,2	0,9	-7,3
Gjeld til kredittinstitusjoner	253,7		279,6		-9,3
Innskudd fra kunder	2 123,5		2 090,1		1,6
Verdipapirgjeld	1 517,8		1 390,8		9,1
Innskuddsdekning (%)	60,2		63,2		

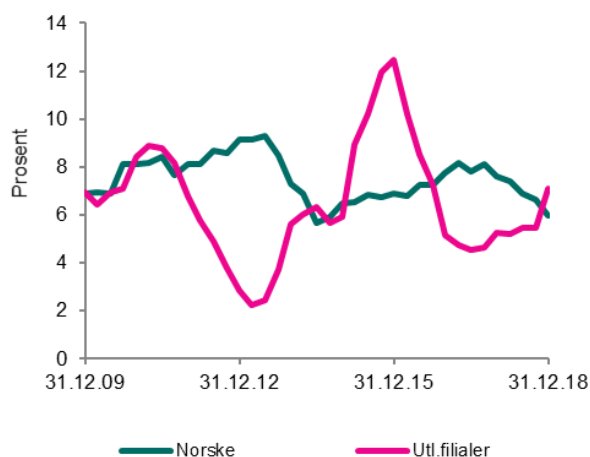
Utlånsveksten var særlig høy for gruppen av mindre banker, med 9,4 prosent, se figur 4.7. Veksten er påvirket av flere nye, ekspansive, forbrukslånsbanker. Vekstraten for de mellomstore bankene har gått noe ned de siste kvartalene, påvirket av noe lavere vekst i banker med betydelig aktivitet innenfor forbruksfinansiering.

Figur 4.7: Utlåns- og innskuddsvekst siste 12 mnd.

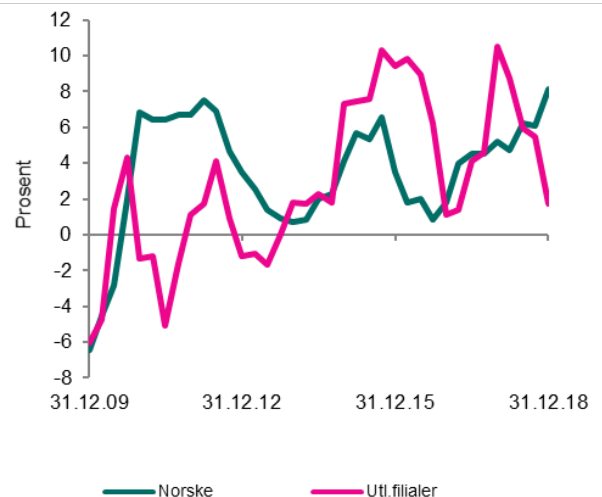

Norske bankers 12-månedersvekst i utlån til innenlandske personkunder har avtatt siden tredje kvartal 2017, til 6,0 prosent ved utgangen av 2018, se figur 4.8. Utlånsveksten fra utenlandske bankers filialer var 7,1 prosent på samme tidspunkt. For norske banker og utenlandske bankers filialer samlet var veksten 6,2 prosent. Dette var ett prosentpoeng lavere enn et år tidligere. Norske bankers utlånsvekst til innenlandske bedriftskunder økte betydelig i 2018, til en vekst ved utgangen av året på 8,1 prosent, se figur 4.9. Veksttakten for de utenlandske bankenes filialer sank betraktelig gjennom fjoråret, til 1,8 prosent ved utgangen av 2018. For norske banker og utenlandske filialer samlet var utlånsveksten til bedrifter på 5,7 prosent.

Figur 4.8: Vekst i utlån til innenlandske personkunder

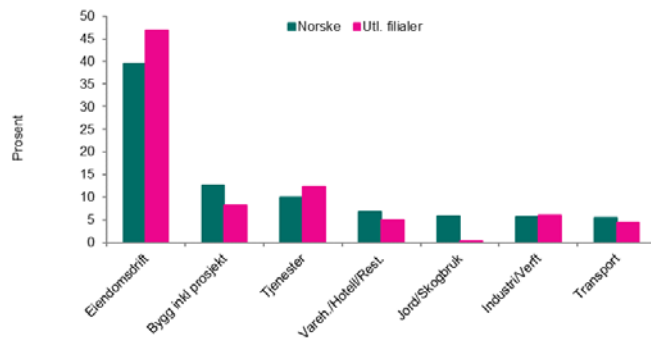

Figur 4.9: Vekst i utlån til innenlandske bedriftskunder

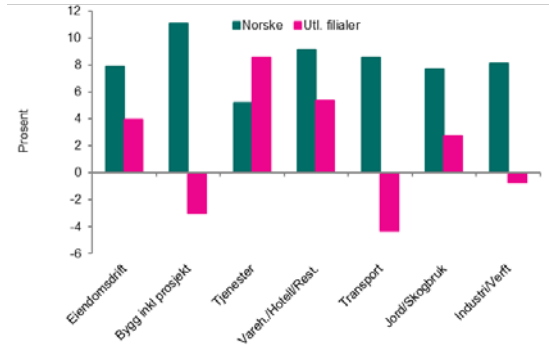

I figur 4.10 vises de største næringene for norske bankers utlån til bedriftskunder, hvor det fremgår at nær 40 prosent av bankenes bedriftsutlån var til eiendomsdrift ved utgangen av 2018. For utenlandske filialer var andelen 47 prosent av bedriftsutlånene. Det siste året var utlånsveksten til denne næringen hhv. 7,9 og 4,0 prosent for norske banker og utenlandske filialer, se figur 4.11.

Figur 4.10: Enkelt næringers andel av utlån til bedriftskunder

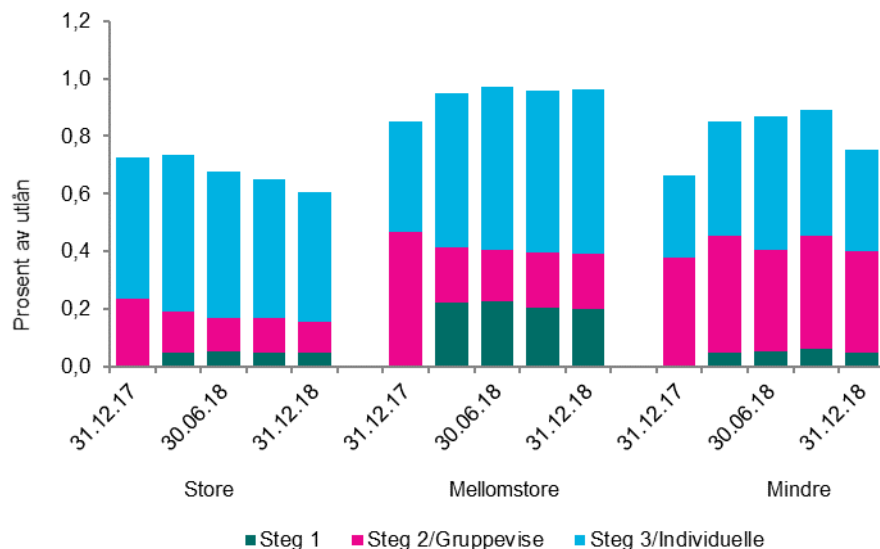

Figur 4.11: 12-månedersvekst i utlån til enkelt næringer

De store bankene, og de fleste mellomstore, følger tapsreglene i IFRS 9, mens de fleste mindre bankene fremdeles følger norske regnskapsregler (NGAAP), herunder den norske utlånsforskriften. Bankenes totale tapsnedskrivninger ved utgangen av 2018 var nær uendret sammenlignet med ett år tidligere, og tilsvarte 0,7 prosent av utlånsvolumet. I figur 4.12 vises utviklingen i tapsnedskrivninger siste år for de tre gruppene. Det fremgår at det særlig er gruppen av mellomstore banker som har foretatt betydelige nedskrivninger etter steg 1 i IFRS 9, dvs. 12-måneders forventede tap på friske utlån.

Figur 4.12: Nedskrivninger ift utlån (Gruppevis og individuelle for IFRS-banker i 2017, og for NGAAP-banker begge år)

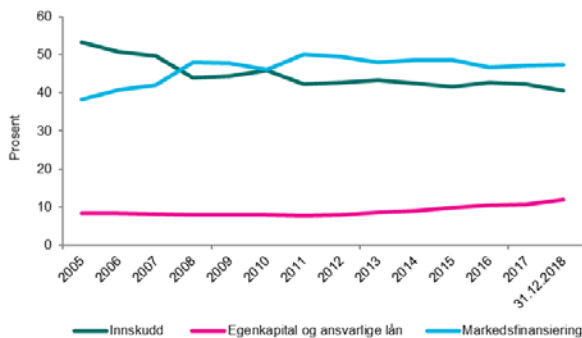

Mislighold etter 90 dager var noe lavere enn ett år tidligere, og utgjorde 0,8 prosent av utlånsvolumet ved utgangen av 2018. Nedgangen i samlet misligholdsnivå forklares av gruppen av de store bankene, som hadde en reduksjon i misligholdsnivået på 0,3 prosentpoeng, til 0,5 prosent av utlån. Gruppene av mellomstore og mindre banker hadde begge en økning i mislighold, til hhv. 1,3 prosent og 1,2 prosent av utlån.

Finansiering

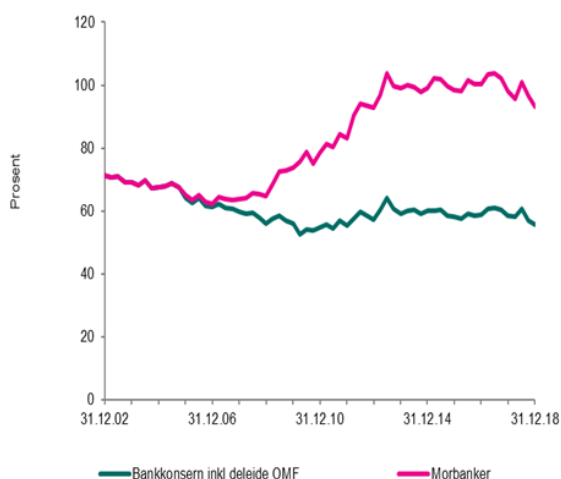
Bankenes finansiering består i hovedsak av innskudd fra kunder og innlån i penge- og obligasjonsmarkedene. Andelen kundeinnskudd av total finansiering var 41 prosent ved utgangen av fjerde kvartal 2018. Markedsfinansiering utgjorde 47 prosent. Andelene har ligget stabilt de seneste årene, se figur 4.13.

4.13: Finansieringskilder, banker og OMF-foretak, prosent av total finansiering

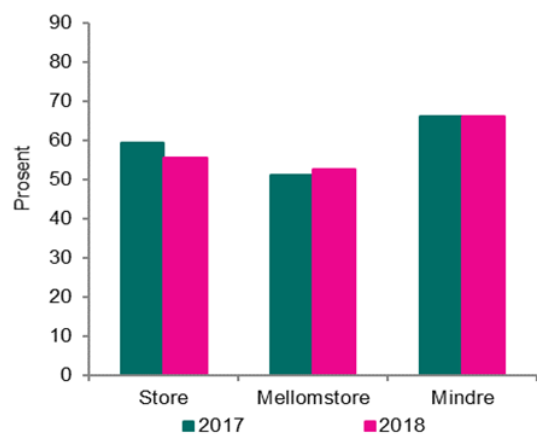

Innskudd fra kunder økte med 1,6 prosent siste år. De store bankene hadde en reduksjon i innskuddsmassen på 1,2 prosent. De mellomstore og mindre bankene økte innskuddene med henholdsvis 6,0 prosent og 9,7 prosent. Innskuddsdekningen (innskudd i prosent av utlån) i de norske morbankene var 93,1 prosent ved utgangen av fjerde kvartal 2018, en reduksjon fra utgangen av tredje kvartal 2018 og fra årsslutt 2017. Inkluderes lånene som ligger i hel- og deleide OMF-foretak var innskuddsdekningen 55,7 prosent, se figur 4.14. Det er en del variasjon mellom banker av ulik størrelse med hensyn til innskuddsdekning. De større bankene har større andel markedsfinansiering og dermed lavere innskuddsdekning sammenlignet med de mindre bankene, se figur 4.15. Dette skyldes blant annet at de større bankene har bedre tilgang til kapitalmarkedene grunnet kredittrating og størrelse.

Figur 4.14: Innskuddsdekning (innskudd i prosent av utlån)

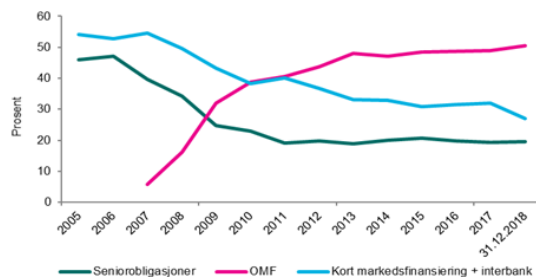
Figur 4.15: Innskuddsdekning for bankgrupperinger, inkludert utlån overført til OMF-foretak

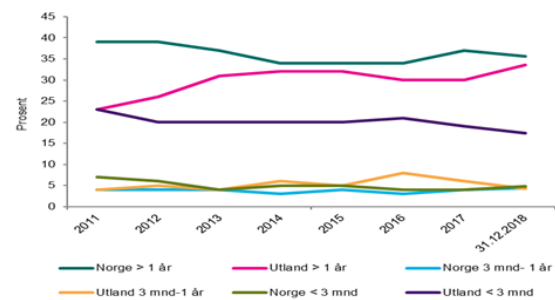
Bankenes markedsfinansiering består av seniorobligasjoner, OMF og kort markedsfinansiering inkludert interbankgjeld. OMF har blitt en stadig viktigere kilde til finansiering for bankene. De siste årene har OMF

utgjort den største andelen av bankenes markedsfinansiering. Ved utgangen av fjerde kvartal 2018 var andelen OMF av total markedsfinansiering 52,4 prosent. Det er den høyeste andelen som er registrert etter innføring av OMF-regelverket, marginalt høyere enn i 2017. Kort markedsfinansiering og seniorobligasjoner utgjorde henholdsvis 27 og 21 prosent. Andelene har vært relativt stabile de seneste årene, se figur 4.16.

Figur 4.16: Type markedsfinansiering, banker og OMF-foretak. Prosent av total markedsfinansiering

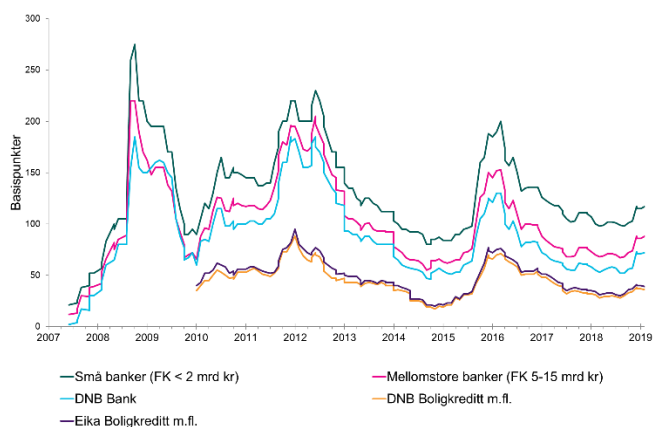
Figur 4.17: Løpetid og innenlandsk/utenlandsk finansiering. Banker og OMF-foretak. Prosent av total markedsfinansiering

Over 50 prosent av bankenes markedsfinansiering er gjeld til utlandet. De siste årene har det vært en vridning mot markedsfinansiering med lengre løpetid for norske banker. Andelen markedsfinansiering fra utlandet med løpetid under tre måneder er redusert med seks prosentpoeng fra årsslutt 2011 (første år med tilgjengelige data) til 17 prosent ved utgangen av 2018, se figur 4.17. Utenlandsk markedsfinansiering med løpetid over 1 år har økt med 11 prosentpoeng siden 2011. Isolert sett bidrar økningen i løpetid til at norske banker er mindre sårbare for kortsiktig internasjonal markedsuro.

Norske banker hadde god tilgang på finansiering i 2018, både i norske kroner og valuta. Tilgangen på finansiering beskrives likevel som mer volatil enn i 2017. Risikopåslagene på OMF og seniorobligasjoner avtok gjennom de første tre kvartalene av kalenderåret, men økte gjennom fjerde kvartal 2018, se figur. 4.18. Nedskalering av ECBs program for kjøp av verdipapirer og usikkerhet knyttet til Brexit og budsjettforhandlingene i Italia bidro trolig til dette.

Figur 4.18: Indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR. T.o.m. uke 4 2019

Kilde: DNB Markets

Utenlandske bankers filialer i Norge

Fjorten utenlandske banker driver filialer i Norge med innskudd som en av aktivitetene. Disse filialene hadde en utlånsvekst siste tolv måneder på 5,0 prosent, inkludert utlån i OMF-foretak, se tabell 4.3. Også de utenlandske filialene hadde svært lave utlånsprosent i 2018, tilsvarende 0,06 prosent av utlån.

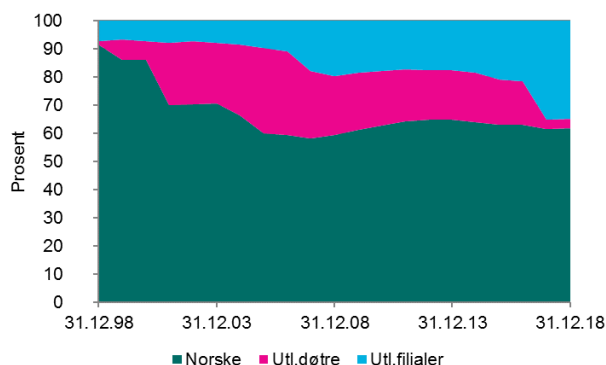
Tabell 4.3: Hovedposter i regnskapet for utenlandske bankers filialer i Norge

	2018		2017	
	Mill.kr	% GFK	Mill.kr	% GFK
Netto renteinntekter	19 912	1,44	19 166	1,42
Andre inntekter	8 534	0,62	9 022	0,67
herav verdiendr. finansielle instrumenter	865	0,06	1 178	0,09
Driftskostnader	12 535	0,91	13 515	1,00
herav lønn og personalkostnader	6 326	0,46	6 051	0,45
Resultat før tap	15 911	1,15	14 673	1,09
Tap på utlån	744	0,05	3 244	0,24
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	0	0,00	54	0,00
Resultat før skatt	15 167	1,10	11 483	0,85

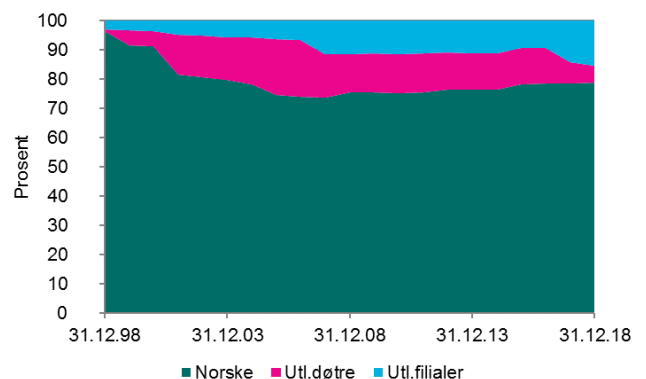
	31.12.2018	31.12.2017	Vekst
	Mrd.kr	Mrd.kr	
Forvaltningskapital	1 427	1 349	5,8
Brutto utlån til kunder (inkl. OMF-foretak)	1 188	1 132	5,0
Innskudd fra kunder	533	530	0,7

Utenlandske banker har en særlig høy markedsandel for utlån til bedriftskunder. Som figur 4.19 viser har markedsandelen til utenlandske kredittinstitusjoner (banker, kredittforetak og finansieringsforetak) vært relativt stabil de siste årene og utgjorde 38 prosent ved utgangen av 2018. Den store økningen i *filialenes* markedsandel i 2017, med tilsvarende reduksjon for utenlandske datterforetak, forklares av filialiseringen av Nordea Bank Norge fra 1. januar 2017. For utlån til personkunder har de utenlandske foretakene en betydelig lavere markedsandel, med om lag 21 prosent ved utgangen av 2018, se figur 4.20.

Figur 4.19: Markedsandel, utlån til bedriftskunder

Figur 4.20: Markedsandel, utlån til personkunder

Nærmere om OMF-foretakene

Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) utstedes av 25 kredittforetak hvorav 20 er heleid, mens 5 er deleid av flere banker. Resultatene for heleide OMF-foretak er en del av bankenes konsernregnskap, og inngår dermed i

omtalen av banker. De heleide OMF-foretakene økte utlånene med i underkant av 3 prosent siste 12 måneder gjennom overføringer og formidlinger av lån fra banker, se tabell 4.4.

Tabell 4.4: Balanseposter heleide OMF-foretak (20 foretak)

	31.12.2018	31.12.2017	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	1 245 080	1 218 347	2,2
Brutto utlån til kunder	1 140 195	1 111 751	2,6
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	1 103 730	1 066 423	3,5
Fyllingssikkerhet	19 980	11 803	69,3
Sum sikkerhetsmasse	1 180 848	1 147 233	2,9
Gjennomsnittlig overpantsettelse	30,5 %	41,0 %	
Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnsrett	905 110	813 693	11,2

Resultatforbedringen for de deleide OMF-foretakene skyldtes lavere urealiserte tap på finansielle instrumenter enn året før, se tabell 4.5.

Tabell 4.5: Resultatposter deleide OMF-foretak (5 foretak)

	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	1 270	0,33	1 339	0,35
Andre inntekter	-759	-0,20	-1 047	-0,27
herav verdiendr. finansielle instrumenter	-290	-0,08	-612	-0,16
Andre kostnader	134	0,03	129	0,03
herav lønn og personalkostnader	69	0,02	65	0,02
Resultat før tap på utlån	373	0,10	158	0,04
Bokførte tap på utlån	3	0,00	4	0,00
Resultat før skatt	370	0,10	154	0,04
Skattekostnad	82	0,02	36	0,01
Resultat etter skatt	288	0,08	118	0,03

Utlånsveksten i de deleide OMF-foretakene var 4,8 prosent ved utgangen av 2018, se tabell 4.6.

Tabell 4.6: Balanseposter deleide OMF-foretak (5 foretak)

	31.12.2018	31.12.2017	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	381 335	387 822	-1,7
Brutto utlån til kunder	290 360	277 111	4,8
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	288 639	275 579	4,7
Fyllingssikkerhet	35 624	46 323	-23,1
Sum sikkerhetsmasse	354 479	356 265	-0,5
Gjennomsnittlig overpantsettelse	9,7 %	7,0 %	
Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnsrett	323 139	332 835	-2,9

Andre kredittforetak

Gruppen består av Kommunalbanken, Bolig- og Næringskreditt og Kredittforeningen for Sparebanker. Resultatet var noe bedre i 2018 som følge av netto urealiserte gevinster på finansielle instrumenter mot netto tap året før. Utlånsveksten var 7 prosent i 2018.

Tabell 4.7: Resultatposter (3 kredittforetak)

	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	2 065	0,48	2 324	0,53
Andre inntekter	352	0,08	-127	-0,03
herav verdiendr. finansielle instrumenter	356	0,08	-143	-0,03
Andre kostnader	242	0,06	237	0,05
herav lønn og personalkostnader	136	0,03	136	0,03
Resultat før tap på utlån	2 153	0,50	1 938	0,44
 Bokførte tap på utlån	 0	 0,00	 -5	 0,00
Resultat før skatt	2 153	0,50	1 943	0,44
 Skattekostnad	 539	 0,12	 394	 0,09
Resultat etter skatt	1615	0,37	1549	0,35

Tabell 4.8: Balanseposter (3 kredittforetak)

	31.12.2018	31.12.2017	% vekst
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	469 495	424 903	10,5
Brutto utlån til kunder	308 572	288 319	7,0
 Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	 408 061	 374 590	 8,9

4.2 Finansieringsforetak

- Noe lavere resultat i 2018 enn i 2017 som følge av nedgang i netto renteinntekter
- Økning i misligholdte lån og tapsnedskrivninger
- Relativt kraftig økning i utlånsvolum som følge av kjøp av porteføljer med usikrede lån

Avsnittet oppsummerer utviklingen i 29 norske finansieringsforetak med leasing og bilfinansiering som hovedområde. Flere av foretakene i utvalget har kjøpt porteføljer med usikrede lån i 2018.

Resultat

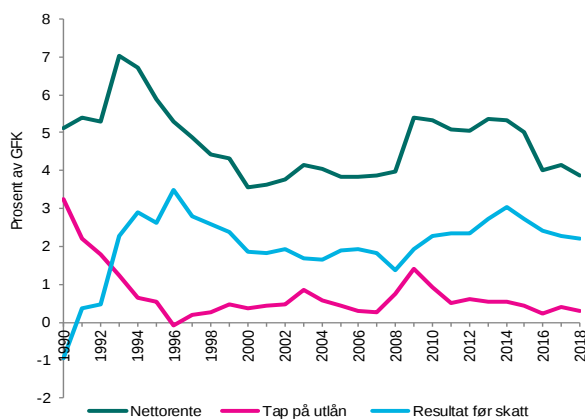
Finansieringsforetakenes resultat før skatt i prosent av GFK var noe lavere enn i 2017, se tabell 4.9. Nivået på netto renteinntekter falt med 0,3 prosentpoeng, mens bokførte tap var noe lavere enn året før. Som figur 4.21 viser har resultatutviklingen for finansieringsforetakene samlet vært forholdsvis stabil over tid. Egenkapitalavkastningen i 2018 har avtatt noe de siste årene, se figur 4.22.

Tabell 4.9: Resultatposter finansieringsforetak*

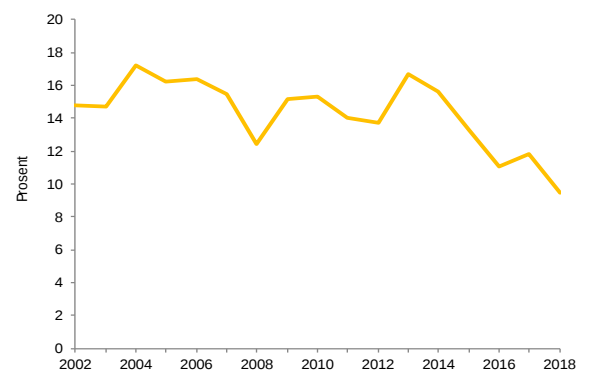
	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	5 212	3,88	5 014	4,14
Andre inntekter	437	0,33	320	0,26
herav verdiendr. finansielle instrumenter	92	0,07	26	0,02
Andre kostnader	2 088	1,55	1 975	1,63
herav lønn og personalkostnader	1 138	0,85	1 019	0,84
Driftsresultat før tap	3 383	2,52	3 200	2,64
 Bokførte tap på utlån	 418	 0,31	 467	 0,39
Resultat før skatt	2 965	2,21	2 732	2,26
 Skattekostnad	 664	 0,49	 466	 0,38
Resultat etter skatt	2 302	1,71	2 266	1,87
 Egenkapitalavkastning	 9,5 %		 11,8 %	

*Forbrukslån i norske finansieringsforetak inngår i tabellen.

Figur 4.21: Nettorente, tap på utlån og resultat før skatt

Figur 4.22: Egenkapitalavkastning i finansieringsforetak

Balanse

Finansieringsforetakene samlet hadde en utlånsvekst på 14 prosent siste tolv måneder, se tabell 4.10. Økningen i utlånsvolum, mislighold og tapsnedskrivninger har sammenheng med at flere foretak i utvalget har kjøpt porteføljer med misligholdte forbrukslån i løpet av året.

Tabell 4.10: Balanseposter finansieringsforetak*

	31.12.2018		31.12.2017		
	Mill. kr	% br. utlån	Mill. kr	% br. utlån	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	143 738		127 645		12,6
Brutto utlån til kunder	138 206		120 862		14,4
herav utlån vurdert til amortisert kost	138 166		120 778		14,4
herav leasing	78 884		71 534		10,3
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-3 111	-2,3	-1 192	-1,0	
...herav Steg 1 (IFRS)	-262	-0,2	-52	0,0	
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppenedskrivninger (NGAAP)	-1 981	-1,4	-287	-0,2	
...herav steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-868	-0,6	-853	-0,7	
Brutto misligholdte lån, 90 dager	3 614	2,6	2 722	2,3	32,8
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	91 109		82 800		10,0

*Forbrukslån i norske finansieringsforetak inngår i tabellen.

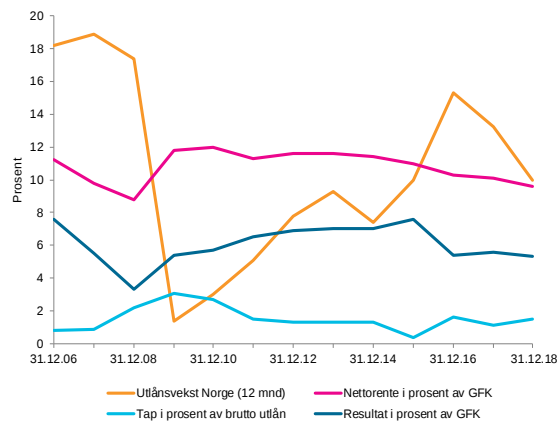
4.3 Forbrukslån i banker og finansieringsforetak

- Stabile resultater og fortsatt høy utlånsvekst innenfor forbrukslån
- Økning i misligholdte lån og økte tap på forbrukslån
- Betydelig omfang av porteføljesalg

Finanstilsynet har kartlagt virksomheten til et utvalg på 29 banker og finansieringsforetak som driver med forbruksfinansiering. Både norske foretak og utenlandske filialer i Norge inngår, og utvalget dekker hoveddelen av det norske markedet. Ya Bank ble fusjonert inn i Resurs Bank 30. november 2018.

Veksten i forbrukslån (lån uten sikkerhet) har vært sterk de siste årene, og klart høyere enn veksten i samlet kreditt til personkunder. Den totale veksten, som inkluderer norske foretaks virksomhet i andre nordiske land, var 13,7 prosent ved utgangen av 2018, mot 13,5 prosent ved utgangen av tredje kvartal. For flere av de norske foretakene i utvalget har det vært en sterk vekst i andre nordiske land det siste året. Tolv månedersveksten i det norske markedet har avtatt noe i 2018 og var 10 prosent ved utgangen av året, se figur 4.23 og tabell 4.11. Justert for salg av låneporteføljer i 2018 ville veksten i Norge vært om lag 13 prosent. Spesialiserte forbrukslånbanker har gjennomgående høyere vekst enn tradisjonelle banker. Kredittkortlån utgjorde 45 prosent av totale forbrukslån i Norge ved utgangen av 2018, mot 49 prosent ett år tidligere. Av kredittkortgjelden var om lag 65 prosent rentebærende.

Figur 4.23: Utlånsvekst, nettorente, tap og resultat før skatt

Tabell 4.11: Utviklingen i forbrukslån i et utvalg foretak

	2018	2017
Forbrukslån per 31.12. Totalt (mill. kr)	161 914	142 424
Årsvekst %	13,7	16,8
Forbrukslån per 31.12. Norge (mill. kr)	112 571	102 326
Årsvekst %	10,0	13,2
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	1,5	1,1
Nettorente i % av GFK (annualisert)	9,6	10,1
Resultat ord.drift i % av GFK (annualisert)	5,3	5,6
Brutto misligh. lån, 90 dg. % av forbrukslån	7,3	6,2

Rentemarginen på forbrukslån er høy sammenlignet med pantesikrede lån. Foretakene kan derfor tåle høye tap og likevel oppnå god lønnsomhet. Tap på forbrukslån utgjorde 1,5 prosent av brutto utlån i 2018 for foretakene samlet, noe høyere enn året før. For de fleste forbrukslånsbankene har det vært en økning i tapsnivået i 2018.

Misligholdet på forbrukslån er klart høyere enn for andre typer lån, og det har vært en økning det siste året. I 2018 solgte foretakene porteføljer på 7,7 mrd. kroner, mot 5,2 mrd. kroner i 2017.

5 Forsikring og pensjon

5.1 Livsforsikringsforetak

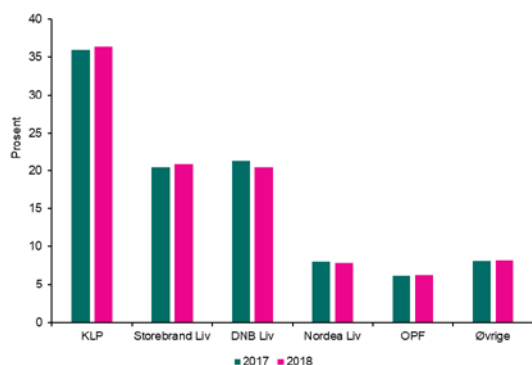
- Betydelig nedgang i netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen i 2018, i hovedsak som følge av fall i aksjemarkedene
- Verdijustert avkastning i kollektivporteføljen er kraftig redusert sammenlignet med 2017

Strukturen i det norske livsforsikringsmarkedet

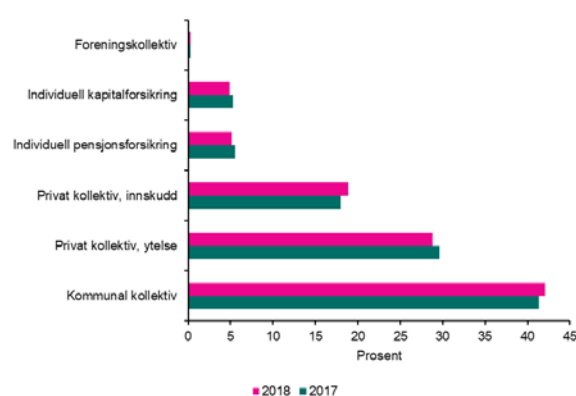
Ved utgangen av 2018 hadde tolv livsforsikringsforetak konsesjon til å drive virksomhet i Norge, herav ni norskeide og tre utenlandsk eide. I tillegg opererer enkelte mindre utenlandske filialer i det norske livsforsikringsmarkedet.

KLP, DNB Livsforsikring og Storebrand Livsforsikring hadde i underkant av 80 prosent av samlet forvaltningskapital i det norske livsforsikringsmarkedet per 31. desember 2018, se figur 5.1. Andelen har vært tilnærmet uendret de siste årene. Kommunale tjenstepensjonsordninger utgjorde 42 prosent av samlede forsikringsforpliktelser i livsforsikring, se figur 5.2. Nær all nytegning av pensjonsordninger i privat sektor er innskuddspensjon, og det har de siste årene vært en betydelig omdanning fra ytelsespensjon til innskuddspensjon og tilhørende utstedelse av fripoliser. Fripoliser utgjorde 24 prosent av forsikringsforpliktelsene og en begrenset andel av fripolisebestanden er med investeringsvalg. Samlet sett utgjorde produkter med investeringsvalg 23 prosent av forsikringsforpliktelsene.

Figur 5.1: Markedsandeler i livsforsikring, målt i prosent av forvaltningskapital

Figur 5.2: Forsikringsforpliktelser fordelt på type kontrakter.

Kilde: Finans Norge

Resultat

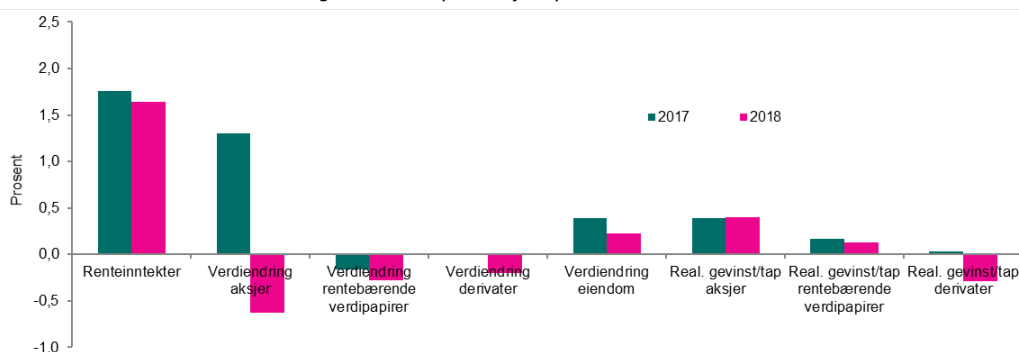
Livsforsikringsforetakene hadde et verdijustert resultat før skatt på -6 mrd. kroner i 2018 (-0,4 prosent av GFK), en betydelig nedgang sammenlignet med 2017, se tabell 5.1. Den svake utviklingen i aksjemarkedene i 2018 er hovedårsaken til nedgangen. Livsforsikringsforetakene reduserte sine kursreguleringsfond med 15 mrd. kroner i 2018, fra 64 mrd. kroner til 49 mrd. kroner. Overføringene fra kursreguleringsfondet bidro til at livsforsikringsforetakene hadde et resultat før skatt på 9 mrd. kroner i 2018, noe som er på tilsvarende nivå som i 2017.

Tabell 5.1: Utvalgte resultatposter for livsforsikringsforetakene

	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Forfalte bruttopremier	99 466	6,6	92 936	6,5
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	21 253	1,4	61 602	4,3
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	24 842	1,6	25 096	1,8
herav gevinster ved realisasjon	3 971	0,3	7 836	0,5
herav verdiendringer	-15 311	-1,0	17 651	1,2
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-14 843	-1,0	28 208	2,0
Utbetalte erstatninger	-58 705	-3,9	-53 763	-3,8
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-18 522	-1,2	-51 617	-3,6
herav endring i kursreguleringsfond	14 954	1,0	-16 131	-1,1
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-5 754	-0,4	-7 841	-0,5
Resultat fra kundeporteføljene (teknisk regnskap)	6 041	0,4	5 733	0,4
Resultat fra selskapsporteføljen (ikke-teknisk regnskap)	2 954	0,2	2 736	0,2
Resultat før skatt	8 994	0,6	8 469	0,6
Endringer i kursreguleringsfond	-14 954	-1,0	16 131	1,1
Verdijustert resultat før skatt	-5 960	-0,4	24 600	1,7

Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen er betydelig redusert og falt fra 4,3 prosent av GFK i 2017 til 1,4 prosent i 2018. Samlet sett hadde livsforsikringsforetakene et urealisert tap (negative verdiendringer) på sine investeringer i kollektivporteføljen på til sammen 15,3 mrd. kroner i 2018. Nedgangen i aksjemarkedene var den viktigste årsaken, men negative verdiendringer på obligasjoner og derivater har også bidratt, se figur 5.3. Livsforsikringsforetakene hadde lavere urealiserte gevinster på eiendom i 2018 enn i 2017. Renteinntektene var også noe lavere i 2018 enn i 2017.

Figur 5.3: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen, prosent av GFK

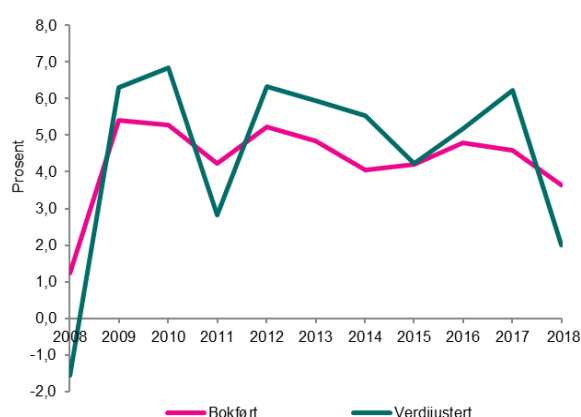
Livsforsikringsforetakene hadde realiserte gevinster på finansielle eiendeler i kollektivporteføljen på 4 mrd. kroner i 2018, ned fra 7,8 mrd. kroner i 2017. Lavere realiserte gevinster i 2018 skyldes i hovedsak realiserte tap på derivater.

Den negative utviklingen i aksjemarkedene i 2018 har også påvirket verdien på investeringene i investeringsvalgporteføljen. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen ble kraftig redusert fra 28 mrd. kroner i 2017 til -15 mrd. kroner i 2018.

Avkastning i kollektivporteføljen

Kollektivporteføljen omfatter ytelsespensjon, fripoliser og øvrige kontrakter der kundene er garantert en årlig minsteavkastning. Bokført kapitalavkastning i kollektivporteføljen var 3,6 prosent i 2018, ned ett prosentpoeng fra utgangen av 2017. Den verdijusterte avkastningen, som inkluderer de urealiserte verdiendringene, ble redusert fra 6,2 til 2,0 prosent, se figur 5.4.

Figur 5.4: Avkastning i kollektivporteføljen

Balanse

Livsforsikringsforetakenes samlede forvaltningskapital var 1538 mrd. kroner ved utgangen av 2018, se tabell 5.2. Kollektivporteføljen, som består av kontrakter med rentegaranti, utgjør hoveddelen av balansen med 1078 mrd. kroner, eller 70 prosent av forvaltningskapitalen.

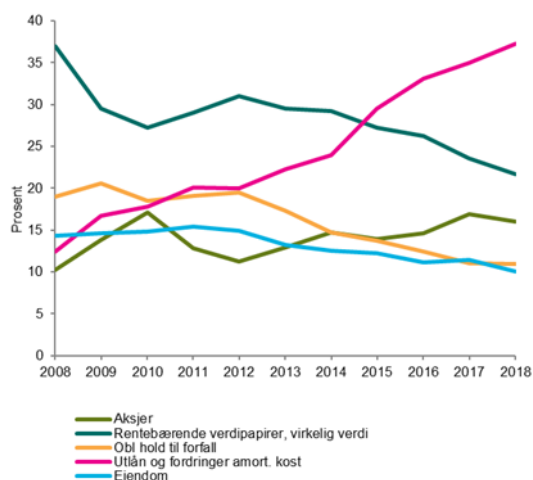
Tabell 5.2: Utvalgte balanseposter

	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	114 875	7,5	125 734	8,5
Finansielle eiendeler til amortisert kost	556 100	36,2	517 034	34,8
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	788 617	51,3	808 449	54,4
herav aksjer og andeler	346 507	22,5	358 941	24,1
herav rentebærende verdipapirer	418 603	27,2	424 298	28,5
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 538 068	100,0	1 487 467	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	142 722	9,3	133 712	9,0
herav eiendeler i kollektivporteføljen	1 078 339	70,1	1 057 763	71,1
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	315 566	20,5	295 145	19,8
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 062 539	69,1	1 043 222	70,1
herav premiereserve	937 369	60,9	904 437	60,8
herav tilleggsavsetninger	54 845	3,6	51 202	3,4
herav kursreguleringsfond	49 015	3,2	63 971	4,3

Sammensetningen av investeringene i kollektivporteføljen har endret seg lite det siste året for livsforsikringsforetakene samlet. Aksjeandelen i kollektivporteføljen var 16 prosent ved utgangen av 2018, ned

fra 17 prosent ved utgangen av 2017. Den reelle aksjeeksponeringen inkludert derivater kan avvike noe fra dette.

Figur 5.5: Investeringer i kollektivporteføljen for foretakene samlet

Rentebærende verdipapirer (obligasjoner) målt til virkelig verdi utgjorde 22 prosent av kollektivporteføljen for foretakene samlet ved utgangen av 2018, ned fra 24 prosent ved utgangen av 2017. Andelen har vært synkende de siste årene, se figur 5.5. Obligasjoner holdt til forfall utgjorde 11 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av 2018, tilsvarende som ved utgangen av 2017.

Foretakenes eiendomsinvesteringer ligger i hovedsak i kollektivporteføljen. Det siste året har eiendom som andel av kollektivporteføljen gått ned fra 11 til 10 prosent. Utlån og fordringer til amortisert kost har økt vesentlig de siste årene og utgjorde 37 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av 2018, en oppgang på 2 prosentpoeng fra utgangen av 2017. Denne porteføljen inkluderer andre obligasjoner målt til amortisert kost (som ikke er holdt til forfall obligasjoner), samt utlån, blant annet boliglån. Ved utgangen av 2018 hadde livsforsikringsforetakene utlån med pant i bolig til en samlet verdi av 47,5 mrd. kroner (4,4 prosent av kollektivporteføljen for livsforsikringsforetakene samlet), hvilket er om lag 1 mrd. kroner høyere enn året før. Boliglån gitt fra livsforsikringsforetakene utgjør om lag 1,4 prosent av husholdningenes samlede gjeld ved utgangen av 2018.

I investeringsvalgporteføljen, som i hovedsak består av kontrakter uten garantert rente, var aksjeandelen 54 prosent for foretakene samlet ved utgangen av 2018, en nedgang fra 60 prosent ved utgangen av 2017. Andelen rentebærende verdipapirer (obligasjoner) har gått noe opp, og var 39 prosent, en økning på 2 prosentpoeng fra året før.

5.2 Pensjonskasser

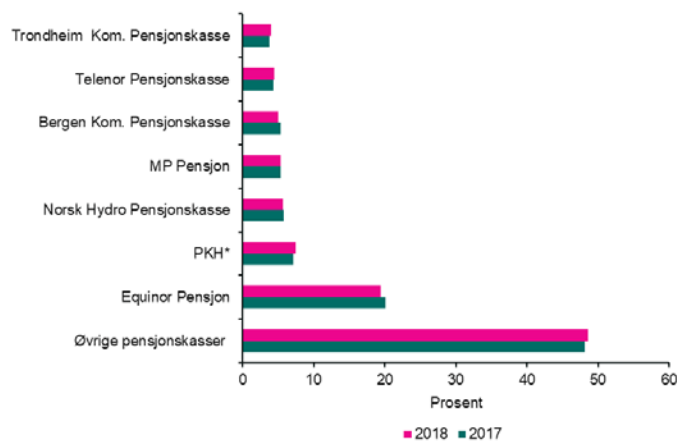
- Reduserte finansinntekter i 2018, i første rekke som følge av nedgang i aksjemarkedene
- Sterk nedgang i verdijustert avkastning i kollektivporteføljen

Strukturen i pensjonskassemarkedet

Det var 87 pensjonskasser i det norske markedet ved utgangen av 2018, herav 50 private og 37 kommunale pensjonskasser. Pensjonskassene hadde en samlet forvaltningskapital på om lag 346 mrd. kroner. Private pensjonskasser har redusert sin andel av pensjonskassemarkedet med om lag seks prosentpoeng til 57 prosent de siste fire årene. Årsakene til dette er bl.a. at en rekke ytelsesordninger i private pensjonskasser har blitt lukket for nye medlemmer samtidig som arbeidsgiverforetakene har utstedt fripoliser og opprettet innskuddsordninger for yngre ansatte og nyansatte i et livsforsikringsforetak. Fripoliser som andel av forsikringsforpliktelser (uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond) i private pensjonskasser økte som følge av dette fra 22 prosent ved utgangen av 2014 til 44 prosent ved utgangen av 2018. I kommunal sektor er det opprettet en del nye pensjonskasser de senere årene. I tillegg har enkelte pensjonskasser fusjonert i forbindelse med kommunesammenslåing.

Det var kun mindre endringer i markedsandelene for pensjonskassene i 2018. Equinor Pensjon, som er den klart største pensjonskassen, hadde en markedsandel på i underkant av 20 prosent ved utgangen av 2018, se figur 5.6.

Figur 5.6: Markedsandeler i pensjonskassemarkedet, målt i prosent av forvaltningskapital

* Pensjonskassen for helseforetakene i hovedstadsområdet

Pensjonskassene har i underkant av 20 prosent av forvaltningskapitalen i livsforsikringsforetakene og pensjonskassene sett under ett. Denne andelen har vært stabil over tid. Equinor Pensjon er den sjette største pensjonsinnretningen med en markedsandel på om lag 4 prosent.

Resultat

Sammenstillingen nedenfor omfatter de 52 største pensjonskassene, hvorav 23 er private og 29 er kommunale pensjonskasser. Disse pensjonskassene står for om lag 95 prosent av pensjonskassenes samlede forvaltningskapital. Resultat og balanse for henholdsvis private og kommunale pensjonskasser er vist i tabeller i kapittel 7.

Pensjonskassene hadde et resultat før skatt på 2,5 mrd. kroner (0,8 prosent av GFK) i 2018, ned fra 4,5 mrd. kroner (1,4 prosent av GFK) i 2017, se tabell 5.3. Urealiserte tap (negative verdiendringer) på aksjer og rentebærende verdipapirer samt reduserte inntekter fra realisasjon av aksjer var de viktigste årsakene til resultatnedgangen. Kursreguleringsfondet ble redusert med 10 mrd. kroner i 2018, mot en økning på 9 mrd. kroner i 2017. Verdijustert resultat, som er resultat før overføring fra kursreguleringsfondet, utgjorde -7,9 mrd. kroner (-2,4 prosent av GFK).

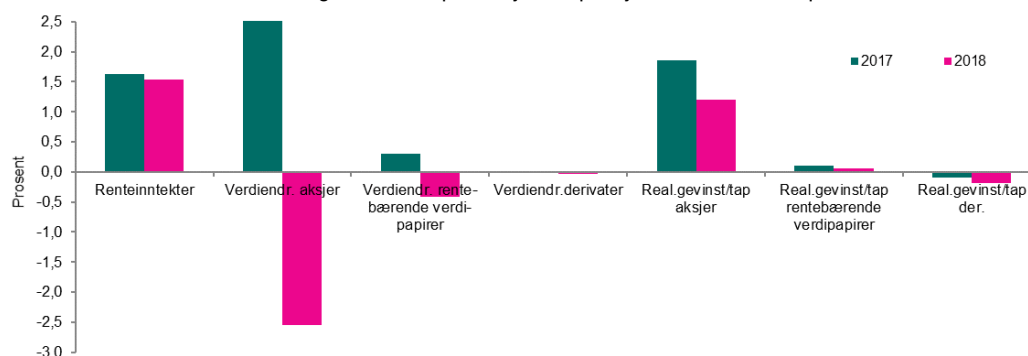
Tabell 5.3: Utvalgte resultatposter for pensjonskasser

	2018		2017	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Forfalte bruttopremier	13 901	4,2	12 773	4,0
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	-436	-0,1	21 612	6,8
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	5 120	1,5	5 175	1,6
herav gevinster ved realisasjon	3 548	1,1	6 044	1,9
herav verdiendringer	-10 275	-3,1	9 399	3,0
Utbetalte pensjoner mv.	-8 214	-2,5	-7 694	-2,4
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 341	0,4	-18 608	-5,8
herav endring i premiereserve	-8 450	-2,5	-8 079	-2,5
herav endring i kursreguleringsfond	10 431	3,1	-9 189	-2,9
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktsfastsatte forpliktelser	-3 018	-0,9	-5 634	-1,8
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 245	0,7	1 613	0,5
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	294	0,1	2 869	0,9
Resultat før skatt	2 540	0,8	4 482	1,4
Endring i kursreguleringsfond	-10 431	-3,1	9 189	2,9
Verdijustert resultat før skatt	-7 891	-2,4	13 671	4,3
Totalresultat (etter skatt og andre inntekter og kostnader)	2 367	0,7	4 297	1,3

Både private og kommunale pensjonskasser hadde et resultat før skatt på i underkant av 0,8 prosent av GFK i 2018. Det verdijusterte resultatet var -2,9 prosent i private pensjonskasser og -1,7 prosent i de kommunale pensjonskassene.

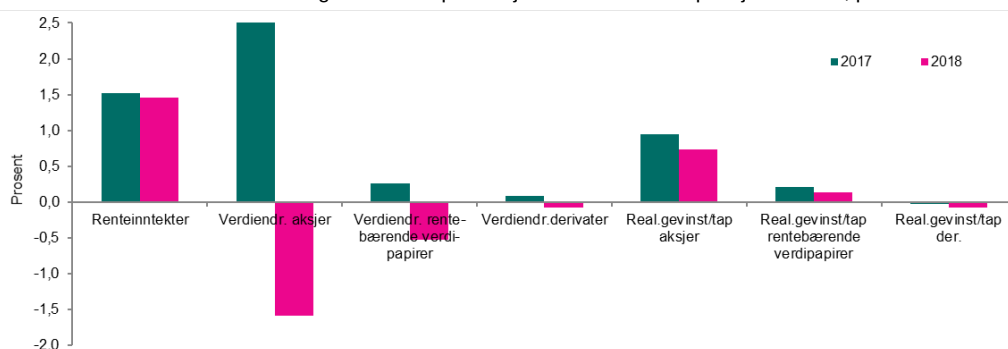
Nedgangen i aksjemarkedene bidro til betydelige urealiserte tap og svakere investeringsinntekter, se figur 5.7. Inntektene fra investeringene i kollektivporteføljen ble redusert fra 21,6 mrd. kroner i 2017 til -0,4 mrd. kroner (-0,1 prosent av GFK) i 2018.

Figur 5.7: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen for pensjonskasser samlet, prosent av GFK

For private pensjonskasser bidro i første rekke negative verdiendringer på aksjer, men også reduserte inntekter knyttet til realisasjon av aksjer og verdifall på rentebærende verdipapirer til nedgangen i inntektene fra investeringene i kollektivporteføljen. Negative verdiendringer på aksjer og rentebærende verdipapirer var de viktigste årsakene til nedgangen i investeringsinntektene for de kommunale pensjonskassene, se figur 5.8.

Figur 5.8: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen for kommunale pensjonskasser, prosent av GFK

I 2018 hadde pensjonskassene en verdjustert avkastning i kollektivporteføljen på -0,1 prosent, ned fra 7,7 prosent i 2017, se figur 5.9. Avkastningen var -0,4 prosent for private pensjonskasser og 0,3 prosent for kommunale pensjonskasser. Til sammenligning hadde livsforsikringsforetakene en verdjustert avkastning i kollektivporteføljen på 2 prosent i 2018. Pensjonskassene, og da særlig de private, har over tid hatt en høyere aksjeandel enn livsforsikringsforetakene. Dette har resultert i høyere verdjustert avkastning i perioder der aksjemarkedene har utviklet seg positivt og lavere avkastning når aksjemarkedene har falt, slik tilfellet var i 2018.

Figur 5.9: Verdijustert avkastning i kollektivporteføljen

Figur 5.10: Bokført avkastning i kollektivporteføljen

For pensjonskassene samlet var den bokførte avkastningen 3,9 prosent i 2018, ned fra 5,4 prosent i 2017, se figur 5.10. Den bokførte avkastningen var 3,6 prosent i livsforsikringsforetakene i 2018.

Balanse

Forvaltningskapitalen i pensjonskassene var på 332 mrd. kroner ved utgangen av 2018 og på samme nivå som året før, se tabell 5.4. Til sammenligning økte forvaltningskapitalen med 9 prosent i 2017. Kollektivporteføljen utgjorde 85 prosent av pensjonskassenes forvaltningskapital ved utgangen av 2018. Investeringsvalgporteføljen utgjør en betydelig mindre del av forvaltningskapitalen i pensjonskassene enn i livsforsikringsforetakene, med kun 3 prosent. Pensjonskassenes investeringsvalgportefølje består av kollektive ordninger, hovedsakelig med rentegaranti.

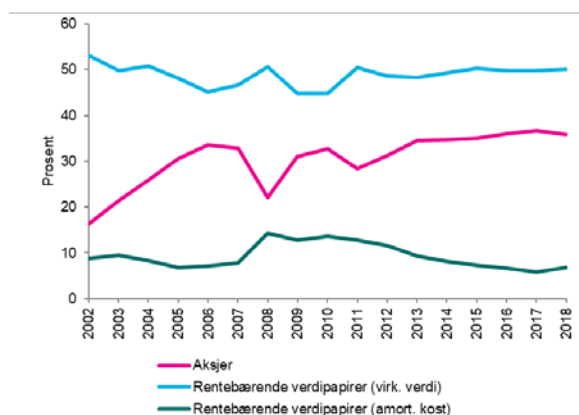
Tabell 5.4: Utvalgte balanseposter i et utvalg pensjonskasser per 31. desember 2018

	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill kr.	% av FK	Mill kr.	% av FK
Bygninger og andre faste eiendommer*	18 886	5,7	18 793	5,7
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	21 177	6,4	18 408	5,5
herav rentebærende verdipapirer	20 712	6,2	17 945	5,4
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	287 442	86,7	290 584	87,5
herav aksjer og andeler	119 022	35,9	122 334	36,9
herav rentebærende verdipapirer	164 915	49,7	163 155	49,2
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	331 655	100,0	331 925	100,0
herav selskapsportefølje	38 403	11,6	37 441	11,3
herav investeringer i kollektivporteføljen	282 631	85,2	283 564	85,4
herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	10 617	3,2	10 908	3,3
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	278 168	83,9	280 625	84,5
herav premiereserve mv.	230 072	69,4	221 282	66,7
herav kursreguleringsfond	27 598	8,3	38 010	11,5
herav tilleggsavsetninger	14 275	4,3	13 538	4,1

* Inkludert aksjer i datterforetak som i hovedsak er eiendomsdøtre

Rentebærende verdipapirer målt til virkelig verdi er den største eiendelsposten for pensjonskassene, og utgjorde 50 prosent av kollektivporteføljen per 31. desember 2018, se figur 5.11. I 2018 var det kun mindre endringer i fordelingen av investeringene for pensjonskassene samlet. Private pensjonskasser reduserte aksjeandelen med 1,5 prosentpoeng til 38 prosent, mens kommunale pensjonskasser økte aksjeandelen med 0,5 prosentpoeng til 33 prosent.

Figur 5.11: Aksjer og rentebærende verdipapirer i pensjonskasser (prosent av kollektivporteføljen)

Figur 5.12: Aksjeandel i livsforsikringsforetak og pensjonskasser (prosent av kollektivporteføljen)

5.3 Skadeforsikringsforetak

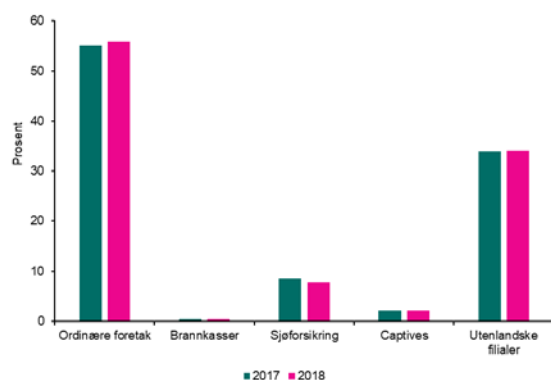
- Betydelig svekket finansavkastning sammenlignet med 2017
- Noe svakere forsikringsteknisk resultat som følge av økte erstatningskostnader

De aggregerte størrelsene i omtalen av resultat og balanse gjelder alle skadeforsikringsforetak med unntak av egenforsikringsforetak (captives), sjøforsikringsforetakene Gard og Skuld, og Den Norske Krigsforsikring for Skib Gjensidig Forening. Omtalen omfatter i alt 42 skadeforsikringsforetak.

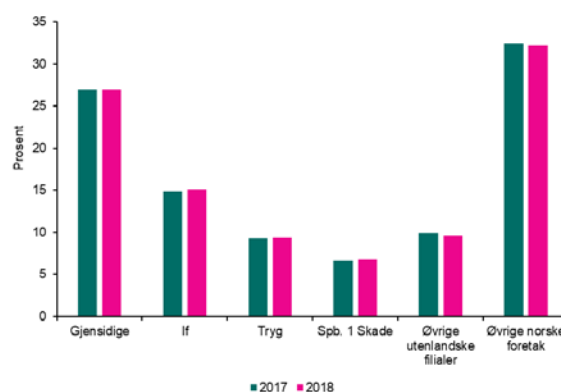
Strukturen i det norske skadeforsikringsmarkedet

Det norske skadeforsikringsmarkedet består av 83 skadeforsikringsforetak. Blant disse er det en betydelig andel brannkasser, egenforsikringsforetak og sjøforsikringsforetak; disse har en samlet markedsandel på omtrent 10 prosent målt ved opptjente bruttopremier, se figur 5.13. Sjøforsikringsforetakene har redusert markedsandelen med ett prosentpoeng fra 2017. De fire største skadeforsikringsforetakene, Gjensidige Forsikring ASA, If Skadeforsikring, Tryg Forsikring og Sparebank 1 Skadeforsikring AS har en markedsandel på 58 prosent, tilnærmet uendret fra 2017, se figur 5.14. Utenlandske aktører har en markedsandel på 34 prosent, hvorav If og Tryg har en samlet markedsandel på nær 25 prosent.

Figur 5.13: Markedsandeler i skadeforsikring fordelt på type skadeforsikringsforetak, målt i prosent av opptjent bruttopremie

Figur 5.14: Markedsandeler i skadeforsikring, målt i prosent av opptjent bruttopremie

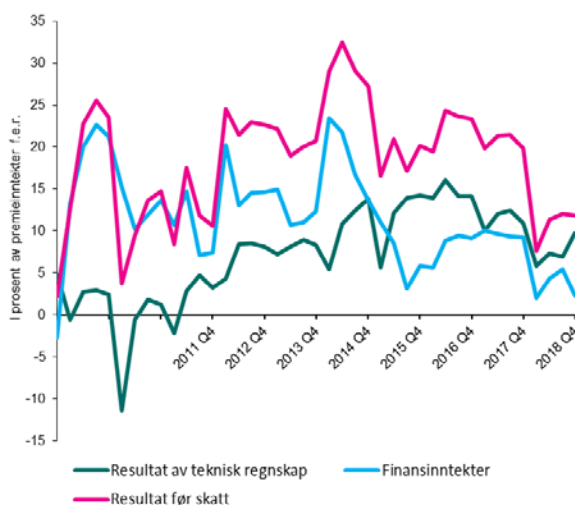
Resultat

Skadeforsikringsforetakenes resultat før skatt, målt som andel av premieinntekter, var 11,8 prosent i 2018, se tabell 5.5 og figur 5.15. Dette er en reduksjon på 8,1 prosentpoeng sammenlignet med 2017. Nedgangen skyldes i første rekke svakere finansinntekter bl.a. som følge av fall i aksjemarkedene i 2018. Resultatet fra den forsikringsrelaterte driften (teknisk regnskap) ble som andel av premieinntektene redusert med 1,2 prosentpoeng. For flere skadeforsikringsforetak var de værrelaterte erstatningskostnadene betydelige i 2018. Gjensidige estimerer de økte utbetalingene til 530 – 660 mill. kroner, Sparebank 1 Skade hadde også høyere erstatningsutbetalinger enn året før. Samtidig hadde Gjensidige en økning i avviklingsgevinstene på omkring 1,4 mrd. kroner i forhold til året før, hvilket isolert sett bedrer lønnsomheten til både foretaket og skadeforsikringsforetakene samlet.

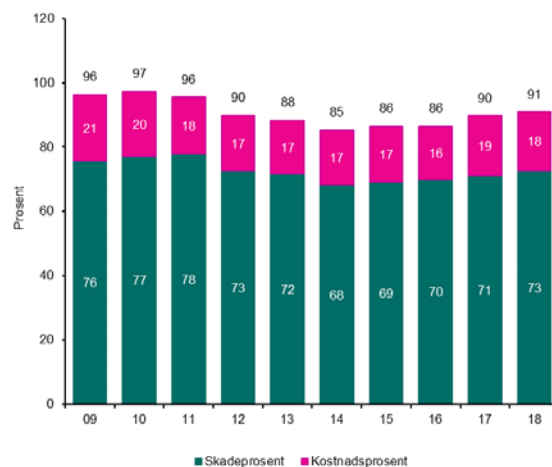
Tabell 5.5: Utvalgte resultatposter for skadeforsikringsforetakene

	2018		2017	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter for egen regning	45 117		43 026	
Erstatningskostnader for egen regning	32 803	72,7	30 568	71,0
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	8 192	18,2	8 012	18,6
Resultat av teknisk regnskap	4 391	9,7	4 689	10,9
Netto inntekter fra investeringer	1 046	2,3	3 982	9,3
herav renteinntekt og utbytte på finansielle eiendeler	1 907	4,2	2 083	4,8
herav verdiendringer	-1 784	-4,0	402	0,9
herav gevinster ved realisasjon	819	1,8	1 738	4,0
Resultat av ikke teknisk regnskap	933	2,1	3 859	9,0
Resultat før skattekostnad	5 324	11,8	8 548	19,9

Figur 5.15: Resultater i skadeforsikringsforetakene samlet.
Prosent av premieinntektene f.e.r., hittil i år

Figur 5.16: Sum av skade- og kostnadsprosent f.e.r. for skadeforsikringsforetakene samlet (combined ratio)

Lønnsomheten i den forsikringsrelaterte driften for skadeforsikringsforetakene samlet sett var noe svakere i 2018 enn året før. Summen av kostnads- og skadeprosenten (combined ratio) for egen regning (f.e.r) var 90,9 prosent, se figur 5.16. Dette skyldes en økning i skadeprosenten på 1,7 prosentpoeng sammenlignet med 2017. Kostnadsprosenten sank med 0,4 prosentpoeng.

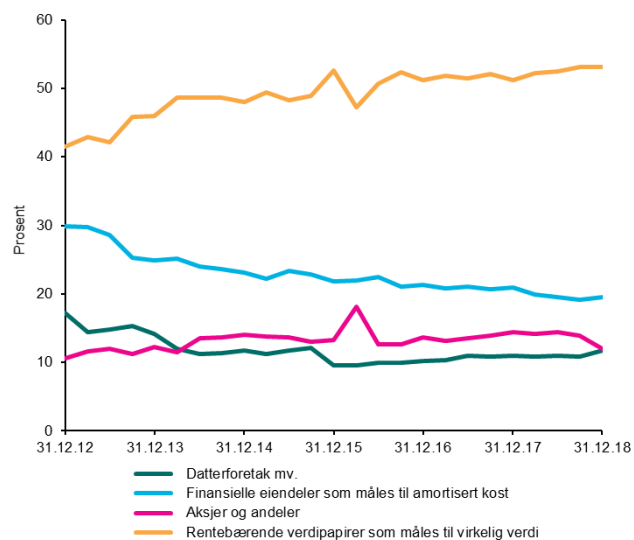
Balanse

Total forvaltningskapital i skadeforsikringsforetakene økte med 1 prosent i løpet av 2018, til 136 mrd. kroner. Obligasjoner til virkelig verdi utgjorde 41 prosent av forvaltningskapitalen, en oppgang på ett prosentpoeng fra året før, se tabell 5.6 og figur 5.17. Obligasjoner til amortisert kost ble redusert med ett prosentpoeng, mens aksjeandelen var 9 prosent, ned to prosentpoeng fra utgangen av 2017.

Tabell 5.6: Utvalgte balanseposter for skadeforsikringsforetakene

	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Investeringer	103 621	76,4	104 101	77,5
Bygninger og andre faste eiendommer	336	0,2	294	0,2
Datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollerte foretak	12 195	9,0	11 423	8,5
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	20 223	14,9	21 762	16,2
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	69 773	51,4	70 114	52,2
Aksjer og andeler	12 435	9,2	15 007	11,2
Rentebærende verdipapirer	55 106	40,6	53 451	39,8
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	6 570	4,8	7 024	5,2
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	135 712	100,0	134 330	100,0
Egenkapital	39 276	28,9	39 955	29,7
Forsikringsforpliktelser brutto	73 389	54,1	72 965	54,3
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	20 374	15,0	19 299	14,4
Brutto erstatningsavsetning	52 088	38,4	52 746	39,3

Figur 5.17: Skadeforsikringsforetakenes investeringer.
Prosentandeler av de samlede investeringene

6 Resultat og balanse for hver bransje

BANKER (bankkonsern)

Samtlige 127 norske banker

RESULTAT	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter m.v.	128 959	2,77	119 383	2,56
Rentekostnader m.v.	45 868	0,99	41 375	0,89
Netto renteinntekter	83 091	1,79	78 008	1,68
Utbytte	2 603	0,06	2 832	0,06
Provisjonsinntekter m.v.	21 893	0,47	20 691	0,44
Provisjonskostnader m.v.	5 520	0,12	5 162	0,11
Netto verdiendr. på finansielle instrumenter	2 914	0,06	6 003	0,13
Andre inntekter	5 017	0,11	4 212	0,09
Lønn- og administrasjonskostnader				
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser oa.	25 187	0,54	24 599	0,53
Avskrivninger	3 793	0,08	3 657	0,08
Andre kostnader	20 155	0,43	19 569	0,42
Driftsresultat før tap	60 862	1,31	58 759	1,26
Tap på utlån	2 661	0,06	5 191	0,11
Verdifall på ikke-finansielle eiendeler	-543	-0,01	-721	-0,02
Resultat før skatt	58 743	1,26	54 289	1,17
Skattekostnad	11 768	0,25	11 439	0,25
Resultat for perioden	46 976	1,01	42 851	0,92

BALANSE	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	4 609 778		4 492 305	2,6
Brutto utlån til kunder	3 529 730		3 306 771	6,7
Tapsnedskrivninger av utlån	-24 838		-24 829	0,0
... herav Steg 1 (kun IFRS)	-3 037		0	
... herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-5 215		-9 988	-47,8
... herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-16 586		-14 841	11,8
Innsk. fra og gjeld til kunder	2 123 544		2 090 054	1,6
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	1 517 772		1 390 752	9,1

KREDITTFORETAK**28 kredittforetak (uten Eksportfinans)**

RESULTAT	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter og lignende inntekter	40 744	2,04	38 520	1,97
Rentekostnader og lignende kostnader	27 268	1,36	24 226	1,24
= Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	13 476	0,67	14 295	0,73
Utbytte og andre lignende inntekter	18	0,00	6	0,00
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	156	0,01	183	0,01
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	1 020	0,05	901	0,05
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-2 336	-0,12	-2 504	-0,13
Andre driftsinntekter	11	0,00	6	0,00
Lønn, pensjoner og sosiale ytelser	253	0,01	250	0,01
Av-/nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler	8 318	0,42	8 606	0,44
Andre driftskostnader	1 707	0,09	2 203	0,11
Driftsresultat før tap	8 318	0,42	8 606	0,44
Tap på utlån	7	0,00	56	0,00
Resultat før skatt fra videreført virksomhet	8 311	0,42	8 550	0,44
Skatt på resultat fra videreført virksomhet	2 027	0,10	2 026	0,10
Resultat før andre inntekter og kostnader	6 285	0,31	6 524	0,33

BALANSE	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	2 095 910		2 031 072	3,2
Brutto utlån til kunder	1 739 127		1 677 181	3,7
Tapsnedskrivninger totalt	-334		-341	
...herav Steg 1 (IFRS)	-80		-9	
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-127		-247	
...herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-127		-85	
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	242 761		304 585	-20,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 647 035		1 538 604	7,0

Resultatrapport for finansforetak, 2018
Resultat og balanse for hver bransje

FINANSIERINGSFORETAK

29 finansieringsforetak

RESULTAT	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter og lignende inntekter	6 946	5,17	6 725	5,55
Rentekostnader og lignende kostnader	1 734	1,29	1 711	1,41
= Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	5 212	3,88	5 014	4,14
Utbytte og andre lignende inntekter	10	0,01	9	0,01
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	934	0,69	826	0,68
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	973	0,72	926	0,76
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	92	0,07	26	0,02
Andre driftsinntekter	375	0,28	386	0,32
Lønn, pensjoner og sosiale ytelser	1 138	0,85	1 019	0,84
Av-/nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler	178	0,13	160	0,13
Andre driftskostnader	950	0,71	954	0,79
Driftsresultat før tap	3 383	2,52	3 200	2,64
Tap på utlån	418	0,31	467	0,39
Resultat før skatt fra videreført virksomhet	2 965	2,21	2 732	2,26
Skatt på resultat fra videreført virksomhet	664	0,49	466	0,38
Resultat før andre inntekter og kostnader	2 302	1,71	2 266	1,87

BALANSE	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	143 738		127 645	12,6
Brutto utlån til kunder	138 206		120 862	14,4
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-3 111		-1 192	
...herav Steg 1 (IFRS)	-262		-52	
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-1 981		-287	
...herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-868		-853	
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	91 109		82 800	10,0

Resultatrapport for finansforetak, 2018

Resultat og balanse for hver bransje

LIVSFORSIKRINGSFORETAK

12 livsforsikringsforetak

RESULTAT	2018		2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Forfalte bruttopremier	99 466	6,6	92 936	6,5
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	21 253	1,4	61 602	4,3
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	24 842	1,6	25 096	1,8
herav gevinster ved realisasjon	3 971	0,3	7 836	0,5
herav verdiendringer	-15 311	-1,0	17 651	1,2
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-14 843	-1,0	28 208	2,0
Utbetalte erstatninger	-58 705	-3,9	-53 763	-3,8
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-18 522	-1,2	-51 617	-3,6
herav endring i kursreguleringsfond	14 954	1,0	-16 131	-1,1
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-5 754	-0,4	-7 841	-0,5
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-6 547	-0,4	-6 214	-0,4
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	6 041	0,4	5 733	0,4
Resultat av ikke-tekniske regnskap (selskapsporteføljen)	2 954	0,2	2 736	0,2
Resultat før skatt	8 994	0,6	8 469	0,6
Endringer i kursreguleringsfond	-14 954	-1,0	16 131	1,1
Verdijustert resultat før skatt	-5 960	-0,4	24 600	1,7
Totalresultat (etter skatt og andre inntekter og kostnader)	9 626	0,6	7 931	0,6

BALANSE	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	114 875	7,5	125 734	8,5
Finansielle eiendeler til amortisert kost	556 100	36,2	517 034	34,8
herav investeringer som holdes til forfall	117 705	7,7	117 276	7,9
herav utlån og fordringer	401 954	26,1	370 590	24,9
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	788 617	51,3	808 449	54,4
herav aksjer og andeler	346 507	22,5	358 941	24,1
herav rentebærende verdipapirer	418 603	27,2	424 298	28,5
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 538 068	100,0	1 487 467	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	142 722	9,3	133 712	9,0
herav eiendeler i kollektivporteføljen	1 078 339	70,1	1 057 763	71,1
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	315 566	20,5	295 145	19,8
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 062 539	69,1	1 043 222	70,1
herav premiereserve	937 369	60,9	904 437	60,8
herav tilleggsavsetninger	54 845	3,6	51 202	3,4
herav kursreguleringsfond	49 015	3,2	63 971	4,3

Resultatrapport for finansforetak, 2018
Resultat og balanse for hver bransje

PENSJONSKASSER

52 pensjonskasser

RESULTAT	2018		2017	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Forfalte bruttopremier	13 901	4,2	12 773	4,0
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	-436	-0,1	21 612	6,8
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	5 120	1,5	5 175	1,6
herav gevinster ved realisasjon	3 548	1,1	6 044	1,9
herav verdiendringer	-10 275	-3,1	9 399	3,0
Utbetalte pensjoner mv.	-8 214	-2,5	-7 694	-2,4
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 341	0,4	-18 608	-5,8
herav endring i premiereserve	-8 450	-2,5	-8 079	-2,5
herav endring i kursreguleringsfond	10 431	3,1	-9 189	-2,9
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktsfastsatte forpliktelser	-3 018	-0,9	-5 634	-1,8
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 245	0,7	1 613	0,5
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	294	0,1	2 869	0,9
Resultat før skatt	2 540	0,8	4 482	1,4
Endring i kursreguleringsfond	-10 431	-3,1	9 189	2,9
Verdijustert resultat før skatt	-7 891	-2,4	13 671	4,3
Totalresultat (etter skatt og andre inntekter og kostnader)	2 367	0,7	4 297	1,3

BALANSE	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Bygninger og andre faste eiendommer*	18 886	5,7	18 793	5,7
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	21 177	6,4	18 408	5,5
herav rentebærende verdipapirer	20 712	6,2	17 945	5,4
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	287 442	86,7	290 584	87,5
herav aksjer og andeler	119 022	35,9	122 334	36,9
herav rentebærende verdipapirer	164 915	49,7	163 155	49,2
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	331 655	100,0	331 925	100,0
herav selskapsportefølje	38 403	11,6	37 441	11,3
herav investeringer i kollektivporteføljen	282 631	85,2	283 564	85,4
herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	10 617	3,2	10 908	3,3
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	278 168	83,9	280 625	84,5
herav premiereserve mv.	230 072	69,4	221 282	66,7
herav kursreguleringsfond	27 598	8,3	38 010	11,5
herav tilleggsavsetninger	14 275	4,3	13 538	4,1

* Inkludert aksjer i datterforetak som i hovedsak er eiendomsdøtre

SKADEFORSIKRINGSFORETAK**42 skadeforsikringsforetak (uten captives, Gard, Skuld og DNK)**

Tall i mill. kroner og prosent av premieinntekter f.e.r.

RESULTAT	2018		2017	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter for egen regning	45 117		43 026	
Erstatningskostnader for egen regning	32 803	72,7	30 568	71,0
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	8 192	18,2	8 012	18,6
Resultat av teknisk regnskap	4 391	9,7	4 689	10,9
Netto inntekter fra investeringer	1 046	2,3	3 982	9,3
herav renteinntekt og utbytte på finansielle eiendeler	1 907	4,2	2 083	4,8
herav verdiendringer	-1 784	-4,0	402	0,9
herav gevinster ved realisasjon	819	1,8	1 738	4,0
Resultat av ikke teknisk regnskap	933	2,1	3 859	9,0
Resultat før skattekostnad	5 324	11,8	8 548	19,9
BALANSE	31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Investeringer	103 621	76,4	104 101	77,5
Bygninger og andre faste eiendommer	336	0,2	294	0,2
Datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollerte foretak	12 195	9,0	11 423	8,5
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	20 223	14,9	21 762	16,2
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	69 773	51,4	70 114	52,2
Aksjer og andeler	12 435	9,2	15 007	11,2
Rentebærende verdipapirer	55 106	40,6	53 451	39,8
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	6 570	4,8	7 024	5,2
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	135 712	100,0	134 330	100,0
Egenkapital	39 276	28,9	39 955	29,7
Forsikringsforpliktelser brutto	73 389	54,1	72 965	54,3
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	20 374	15,0	19 299	14,4
Brutto erstatningsavsetning	52 088	38,4	52 746	39,3

7 Tabeller for grupper

Banker

Tabell 7.1: Resultatposter for gruppen av de 7 store bankene

	2018		2017	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	51 645	1,55	49 270	1,46
Andre inntekter	19 797	0,59	21 600	0,64
herav verdiendr. finansielle instrumenter	2 176	0,07	5 255	0,16
Driftskostnader	31 834	0,96	31 989	0,95
herav lønn og personalkostnader	17 608	0,53	17 557	0,52
Resultat før tap	39 608	1,19	38 881	1,15
Tap på utlån	476	0,01	3 516	0,10
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	-529	-0,02	-735	-0,02
Resultat før skatt	39 661	1,19	36 100	1,07
Skattekostnad	7 554	0,23	7 265	0,22
Resultat etter skatt fra videreført virksomhet	32 108	0,96	28 835	0,86
EK-avkastning	11,8		11,2	

Tabell 7.2: Balanseposter for gruppen av de 7 store bankene

	31.12.2018		31.12.2017		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	3 242,6		3 224,7		0,6
Brutto utlån til kunder	2 364,2		2 240,3		5,5
... Inkl. utlån i gruppeeide OMF-foretak	2 488,0		2 361,1		5,4
Tapsnedskrivninger på utlån	-14,3	-0,6	-16,3	-0,7	-12,2
herav Steg 1	-1,2	0,0	0,0	0,0	
herav Steg 2/Gruppenedskrivninger	-2,5	-0,1	-5,2	-0,2	-52,1
herav Steg 3/Individuelle nedskrivninger	-10,6	-0,4	-11,0	-0,5	-3,8
Brutto misligholdte utlån, 90 dager	12,6	0,5	17,3	0,8	-27,6
Gjeld til kredittinstitusjoner	205,7		241,2		-14,7
Innskudd fra kunder	1 384,1		1 400,8		-1,2
Gjeld ved utst. av verdipapirer	1 151,3		1 060,3		8,6
Innskuddsdekning	58,5		62,5		

Tabell 7.3: Resultatposter for gruppen av de 26 mellomstore bankene

	2018		2017	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	22 850	2,38	21 334	2,43
Andre inntekter	4 954	0,52	4 793	0,55
herav verdiendr. finansielle instrumenter	536	0,06	572	0,07
Driftskostnader	11 599	1,21	10 767	1,23
herav lønn og personalkostnader	4 998	0,52	4 718	0,54
Resultat før tap	16 204	1,69	15 360	1,75
Tap på utlån	1 423	0,15	1 160	0,13
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	-14	0,00	3	0,00
Resultat før skatt	14 795	1,54	14 196	1,62
Skattekostnad	3 345	0,35	3 263	0,37
Resultat etter skatt fra videreført virksomhet	11 450	1,19	10 934	1,24
EK-avkastning	12,1		13,3	

Tabell 7.4: Balanseposter for gruppen av de 26 mellomstore bankene

	31.12.2018		31.12.2017		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	995,3		913,2		9,0
Brutto utlån til kunder	856,7		785,5		9,1
... Inkl. utlån i gruppeeide OMF-foretak	934,2		858,4		8,8
Tapsnedskrivninger på utlån	-8,2	-1,0	-6,7	-0,9	23,0
herav Steg 1	-1,7	-0,2	0,0		
herav Steg 2/Gruppenedskrivninger	-1,6	-0,2	-3,7	-0,5	-56,2
herav Steg 3/Individuelle nedskrivninger	-4,9	-0,6	-3,0	-0,4	62,3
Brutto misligholdte utlån, 90 dager	10,9	1,3	9,0	1,1	21,3
Gjeld til kredittinstitusjoner	42,6		33,1		28,6
Innskudd fra kunder	478,4		451,3		6,0
Gjeld ved utst. av verdipapirer	313,1		282,5		10,8
Innskuddsdekning	55,8		57,5		

Tabell 7.5: Resultatposter for gruppen av de 94 mindre bankene

	2018		2017	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	8 596	2,37	7 404	2,32
Andre inntekter	2 155	0,59	2 183	0,68
herav kursgev. finansielle instrumenter	202	0,06	177	0,06
Driftskostnader	5 688	1,57	5 072	1,59
herav lønn og personalkostnader	2 581	0,71	2 323	0,73
Resultat før tap	5 063	1,39	4 515	1,41
Tap på utlån	762	0,21	514	0,16
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	0	0,00	11	0,00
Resultat før skatt	4 301	1,18	3 990	1,25
Skattekostnad	869	0,24	911	0,29
Resultat etter skatt fra videreført virksomhet	3 432	0,95	3 079	0,96
EK-avkastning	8,2		8,5	

Tabell 7.6: Balanseposter for gruppen av de 94 mindre bankene

	31.12.2018		31.12.2017		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	371,9		354,3		5,0
Brutto utlån til kunder	308,8		281,1		9,9
... Inkl. utlån i gruppeeide OMF-foretak	393,6		359,9		9,4
Tapsnedskrivninger på utlån	-2,3	-0,8	-1,9	-0,7	24,4
herav Steg 1	-0,1	0,0	0,0	0,0	
herav Steg 2/Gruppenedskrivninger	-1,1	-0,4	-1,1	-0,4	2,3
herav Steg 3/Individuelle nedskrivninger	-1,1	-0,4	-0,8	-0,3	35,6
Brutto misligholdte utlån, 90-dager	3,6	1,2	2,8	1,0	26,3
Gjeld til kredittinstitusjoner	5,4		5,3		3,2
Innskudd fra kunder	261,1		238,0		9,7
Gjeld ved utst. av verdipapirer	53,4		48,0		11,3
Innskuddsdekning	84,5		84,7		

Pensjonskasser

Tabell 7.7: Resultat - private og kommunale pensjonskasser

	Private				Kommunale			
	2018		2017		2018		2017	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Forfalte premier brutto	4 890	2,6	4 728	2,6	9 011	6,3	8 045	6,0
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	-707	-0,4	13 499	7,3	271	0,2	8 113	6,1
herav: renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	3 049	1,6	3 149	1,7	2 071	1,5	2 026	1,5
gevinster ved realisasjon	2 402	1,3	4 522	2,4	1 147	0,8	1 522	1,1
verdiendringer	-6 913	-3,6	5 170	2,8	-3 362	-2,4	4 230	3,2
Utbetalte pensjoner mv.	-4 369	-2,3	-4 083	-2,2	-3 845	-2,7	-3 611	-2,7
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	4 108	2,2	-8 344	-4,5	-2 768	-1,9	-10 265	-7,7
herav endring i premiereserve mv.	-2 623	-1,4	-2 848	-1,5	-5 827	-4,1	-5 231	-3,9
herav endring i kursreguleringsfond	6 971	3,7	-5 058	-2,7	3 460	2,4	-4 131	-3,1
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktsfastsatte forpliktelser	-2 271	-1,2	-4 587	-2,5	-747	-0,5	-1 047	-0,8
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-416	-0,2	-425	-0,2	-378	-0,3	-363	-0,3
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	1 273	0,7	749	0,4	972	0,7	864	0,6
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	204	0,1	1 919	1,0	90	0,1	950	0,7
Resultat før skatt	1 478	0,8	2 668	1,4	1 062	0,7	1 814	1,4
Endring i kursreguleringsfondet	-6 971	-3,7	5 058	2,7	-3 460	-2,4	4 131	3,1
Verdijustert resultat før skatt	-5 493	-2,9	7 726	4,2	-2 398	-1,7	5 945	4,4
Totalresultat (etter skatt og andre inntekter og kostnader)	1 438	0,8	2 579	1,4	930	0,7	1 718	1,3

Tabell 7.8: Balanse - private og kommunale pensjonskasser

	Private				Kommunale			
	31.12.2018		31.12.2017		31.12.2018		31.12.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer*	10 884	5,8	11 173	5,8	8 002	5,6	7 621	5,4
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	7 592	4,0	6 077	3,2	13 585	9,4	12 331	8,8
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	165 811	88,4	170 421	89,2	121 631	84,5	120 163	85,3
herav aksjer og andeler	71 349	38,0	76 251	39,9	47 673	33,1	46 084	32,7
herav rentebærende verdipapirer	94 501	50,4	92 826	48,6	70 413	48,9	70 329	49,9
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	187 634	100,0	191 031	100,0	144 021	100,0	140 894	100,0
herav selskapsportefølje	24 655	13,1	24 306	12,7	13 748	9,5	13 135	9,3
herav kollektivportefølje	160 580	85,6	164 127	85,9	122 050	84,7	119 438	84,8
herav investeringsvalgportefølje	2 393	1,3	2 586	1,4	8224	5,7	8 322	5,9
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastatte forpliktelser	157 809	84,1	162 874	85,3	120 359	83,6	117 750	83,6
herav premiereserve	129 008	68,8	125 606	65,8	101 064	70,2	95 676	67,9
herav kursreguleringsfond	19 212	10,2	26 160	13,7	8 386	5,8	11 849	8,4
herav tilleggsavsetninger	7 602	4,1	7 363	3,9	6 673	4,6	6 175	4,4

* Inkludert aksjer i datterforetak som i hovedsak er eiendomsdøtre

